

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Světová ekonomická krize v roce 2008

Veronika Pravdová

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Veronika Pravdová

Provoz a ekonomika

Název práce

Světová ekonomická krize v roce 2008

Název anglicky

The global economic crisis in 2008

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je identifikovat protikrizová opatření, analyzovat příčiny vzniku finanční krize a dopad krize na Českou republiku. V teoretické části jsou vysvětleny obecné pojmy včetně dělení finanční krize a její historie. Dále je popisován průběh této krize v USA a EU. Praktická část se zabývá analýzou dopadu krize na Českou republiku, analýzou příčin a důsledků ekonomické krize a dotazníkovým šetřením s otázkami zaměřujícími se na obecnou znalost krize, osobní zkušenost a s tím spojené případné řešení.

Metodika

Hlavní metodikou této bakalářské práce je analýza a literární rešerše. Podkladovým materiálem pro vypracování teoretické části této práce je odborná literatura s tematikou ekonomie a finanční krize. Mezi doplňující informace patří i materiály publikované na internetu. Pro vypracování části praktické je použita metodika analýza, kdy je proveden rozbor dopadu krize na Českou republiku a rozbor příčin a důsledků ekonomické krize. Doplňující metodikou práce je dotazníkové šetření, kdy je zjišťována znalost světové ekonomické krize a osobní zkušenost české populace s důsledky krize v roce 2008.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

ekonomika České republiky, finanční krize, historie, hospodářský cyklus, krize ve světě, porovnání, protikrizová opatření, příčiny

---

Doporučené zdroje informací

- CZESANÝ, S. Hospodářský cyklus. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1.
DVOŘÁK, P. Finanční krize jako globální problém a možnosti jejího vzniku v ČR. Studie národohospodářského ústavu Josefa Hlávky. 2004. ISBN 80-86729-09-5.
DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.
KOVANDA, L. Příběh dokonalé bouře a hovory (nejen) s laureáty Nobelovy ceny o finanční krizi. 1. vydání. Praha: Mediacop, 2010. ISBN 9788025464038.
MAGDOFF, F. – FOSTER, J. B. *Velká finanční krize : příčiny a následky*. Všeň: Grimmus, 2009. ISBN 978-80-902831-1-4.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Kamila Veselá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 1. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 07. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Světová ekonomická krize v roce 2008" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Kamile Veselé, Ph.D. za odborné rady, připomínky a pomoc při zpracování této bakalářské práce.

Světová ekonomická krize v roce 2008

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá světovou ekonomickou krizí v roce 2008, jejími příčinami a důsledky. Vzhledem k obsáhlosti tohoto tématu je práce zaměřena především na Spojené státy americké a Českou republiku, částečně i na Evropskou unii.

V teoretické části jsou charakterizovány pojmy finanční krize a její dělení, hospodářský cyklus a jeho fáze. Dále jsou popsány makroekonomické ukazatele (hrubý domácí produkt, inflace a míra nezaměstnanosti). Následně se práce zabývá historickými ekonomickými krizemi. Součástí práce je i popis průběhu krize v USA, kde byl její počátek, a její důsledky. V další části práce se nachází popis průběhu krize v Evropské unii a České republice, protikrizová opatření a vyhlídky do budoucnosti.

Analytická část se zabývá rozborem příčin a důsledků krize ve Spojených státech i České republice. Dále praktická část pokračuje dotazníkovým šetřením, kdy je zjišťována znalost této krize a osobní zkušenosti českého národa s jejími důsledky.

Klíčová slova: ekonomika České republiky, finanční krize, historie, hospodářský cyklus, krize ve světě, porovnání, protikrizová opatření, příčiny

The global economic crisis in 2008

Summary

This bachelor thesis deals with the global economic crisis in 2008, its causes and consequences. This theme is very extensive, so the thesis is focused regarding chiefly on the United States of America and Czech Republic, partly on European Union.

In the theoretical part is characterized concepts financial crisis and its partition, economic cycle and its phases. Macroeconomic indicators are also described (gross domestic product, inflation and unemployment rate). Subsequently, the thesis deals with historical economic crises. Next, the crisis in the US is described, where its start was, and its consequences. The next part describes the course of the crisis in the European Union and the Czech Republic, anti-crisis measures and prospects for the future.

The analytical part deals with analysis of the causes and consequences of the crisis in the United States and the Czech Republic. Next, the practical part continues with the questionnaire survey, when the knowledge of this crisis and personal experience of the Czech population with its consequences are searched.

Keywords: anti-crisis measures, causes of the crisis, comparison, economic cycle, economy of the Czech Republic, financial crisis, history, the crisis in the world

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce.....	11
2.2 Metodika.....	11
3 Teoretická východiska	13
3.1 Finanční krize jako pojem	13
3.2 Dělení finanční krize	13
3.2.1 Měnová krize	13
3.2.2 Bankovní krize	14
3.2.3 Dluhová krize.....	14
3.2.4 Systematická krize	14
3.3 Hospodářský cyklus	15
3.3.1 Charakteristika	15
3.3.2 Fáze hospodářského cyklu.....	15
3.4 Hlavní makroekonomické ukazatele	17
3.4.1 Hrubý domácí produkt.....	17
3.4.2 Inflace.....	17
3.4.3 Míra nezaměstnanosti.....	19
3.5 Historie finančních krizí ve světě.....	20
3.5.1 Velká hospodářská krize.....	20
3.5.2 Latinskoamerická krize	21
3.5.3 Japonská krize.....	22
3.6 Průběh krize v USA.....	23
3.6.1 Fannie Mae a Freddie Mac	23
3.6.2 Počátek ekonomické krize	23
3.6.3 Příčiny vzniku	25
3.6.4 Důsledky.....	26
3.7 Průběh krize v EU a ČR	27
3.7.1 Evropská unie	27
3.7.2 Česká republika.....	28
3.8 Protikrizová opatření	29
3.9 Vyhledky do budoucna	30
4 Vlastní práce	32
4.1 Analýza příčin.....	32
4.1.1 Spojené státy americké.....	32

4.1.2	Česká republika.....	33
4.2	Analýza důsledků.....	33
4.2.1	Spojené státy americké.....	33
4.2.2	Česká republika.....	36
4.3	Dotazníkové šetření.....	39
5	Zhodnocení výsledků	46
6	Závěr	48
7	Seznam použitých zdrojů	50
8	Přílohy	53

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v USA v letech 2005-2008	33
Tabulka 2:	Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v USA v letech 2009-2012	34
Tabulka 3:	Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v USA v letech 2009-2012	35
Tabulka 4:	Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR v letech 2005-2008	36
Tabulka 5:	Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR v letech 2009-2012	37
Tabulka 6:	Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR v letech 2013-2016	38

Seznam grafů

Graf 1:	Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v USA v letech 2005-2016	36
Graf 2:	Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR v letech 2005-2016	39
Graf 3:	Pohlaví respondentů	40
Graf 4:	Věková kategorie respondentů	40
Graf 5:	Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	41
Graf 6:	Kraje, ze kterých respondenti pocházejí	41
Graf 7:	Zaměstnání respondentů	42
Graf 8:	Povědomí respondentů o ekonomické krizi	43
Graf 9:	Zaznamenání příchodu ekonomické krize respondentů do ČR	43
Graf 10:	Zpozorované změny respondentů po příchodu ekonomické krize	44
Graf 11:	Míra zasažení respondentů ekonomickou krizí	45

Seznam příloh

Příloha 1:	Dotazník	53
------------	----------	----

1 Úvod

Práce se zabývá charakteristikou ekonomické krize v roce 2008. Této krizi předcházely roky vývoje a dlouhé roky se s jejími následky spousta vyspělých ekonomik potýkala. Jedná se o největší hospodářský pokles od tzv. Velké hospodářské krize, jejíž počátky se datují k roku 1929. Americká hypoteční krize a pád investiční banky Lehman Brothers jsou považovány za počátek krize. Rozpoutala se panika, protože vláda tuto banku nechala padnout bez pomoci.

Ačkoli byl její počátek ve Spojených státech amerických, kvůli provázanosti ekonomik nastal celosvětový problém. Hospodářská recese se totiž stává celosvětovou, když zasáhne země, které mají v ekonomických ohledech významnou roli.

V práci jsou vysvětleny pojmy finanční krize, což je kolaps ekonomiky zapříčiněný nadměrnou úvěrovou expanzí, a její dělení, dále hospodářský cyklus neboli výkyvy v ekonomické aktivitě, a jeho fáze. Dále jsou popsány makroekonomické ukazatele, přesněji hrubý domácí produkt, inflace a míra nezaměstnanosti, které ukazují vývoj ekonomiky daného státu. Dále jsou brány v úvahu historické finanční krize (Velká hospodářská, Latinskoamerická a Japonská). Následující část práce se zabývá průběhem krize v USA, kde byl její počátek, jak krize začala a co ji způsobilo, a dále jejími příčinami a důsledky. Následovně je popisován průběh krize v České republice, protože naši republiku tato krize také zasáhla, i Evropské unii. Součástí práce jsou i vyhlídky do budoucnosti a identifikace protikrizových opatření.

Analytická část této práce se zabývá především rozborem příčin a důsledků krize v České republice i Spojených státech amerických, přičemž důsledky jsou zaměřeny na vybrané makroekonomické ukazatele, popsané v teoretické části. Dále je tato část doplněna dotazníkovým šetřením, které má zjistit znalost občanů České republiky o této ekonomické krizi a jejích dopadech.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat příčiny vzniku a důsledky finanční krize v České republice i Spojených státech amerických a identifikovat protikrizová opatření. Tato práce zahrnuje vysvětlení obecných pojmů jako hospodářský cyklus, finanční krize i její dělení. Jsou charakterizovány makroekonomické ukazatele, konkrétně hrubý domácí produkt, inflace a míra nezaměstnanosti, protože jejich funkcí je popis vývoje ekonomiky. Práce zahrnuje i historicky významné ekonomické krize. Dále je popisován průběh krize v USA a EU včetně úvodních událostí, příčin, dopadů a vyhlídek do budoucnosti. Práce také nastiňuje vývoj ekonomiky před touto krizí, během ní až po současnou situaci.

Analýzou příčin a dopadů krize na Českou republiku i na Spojené státy americké se zabývá praktická část. Je rozebrán vývoj příčin a důsledků od roku 2005-2016, přičemž důsledky jsou analyzovány prostřednictvím hlavních makroekonomických ukazatelů. Dále se práce věnuje dotazníkovému šetření s otázkami zaměřujícími se na obecnou znalost krize a osobní zkušenosti s ní spojené.

2.2 Metodika

Podkladovým materiálem pro vypracování teoretické části této práce je odborná literatura s tematikou ekonomie, finanční krize, hospodářského cyklu a makroekonomických veličin. Mezi prameny patří i materiály publikované na internetu. Práce byla zpracována pomocí programů Microsoft Word a Microsoft Excel. Pro vypracování části praktické je použita metodika analýza, kde je proveden rozbor příčin a důsledků krize na Českou republiku i Spojené státy americké. Potřebné údaje byly získány pro ČR z Českého statistického úřadu a pro USA ze Statisty. Rozbor příčin je proveden na základě studia literatury. Rozbor důsledků je analyzován prostřednictvím hlavních makroekonomických ukazatelů (HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti), ty jsou uvedeny v časové řadě mezi roky 2005-2016 a dále vyhodnoceny. Doplňující metodikou práce je dotazníkové šetření, kdy je zjišťována znalost ekonomické krize a osobní zkušenost české populace s důsledky krize v roce 2008. Dotazníkové šetření proběhlo v období od 11. 2. 2018 do 18. 2. 2018, respondentů bylo celkem 100 a pocházeli

z celé České republiky. Pro účely dotazníkového šetření byl sestaven dotazník, který je uveden v Příloze 1. Dotazník se skládal z deseti otázek, přičemž prvních pět otázek bylo identifikačních, ty rozřídily respondenty na kategorie. Tyto otázky se týkaly pohlaví, věku, nejvyššího dosaženého vzdělání, kraje, ze kterého pochází, a zaměstnání. Zbývající otázky byly výzkumné a zaměřovaly se na téma ekonomická krize. U osmi otázek bylo možno zaškrtnout jednu odpověď, o jedné více odpovědí, a poslední otázka byla nepovinná a rozepisovací. Dotazník byl šířen elektronicky především prostřednictvím sociálních sítí. Výsledky byly pro přehlednost zaznamenány do grafů.

3 Teoretická východiska

3.1 Finanční krize jako pojem

Existuje několik definic finanční krize. Touhy a přání lidí jsou ohromné, zatímco prostředky k uspokojení mají limitní hranici, takže při prosazování svých zájmů dochází často k nárazu právě na tyto limity. V ekonomii neexistují ustálené vztahy, tudíž se lze setkat s různými a často i odlišnými vysvětleními.¹ Charakter finančních krizí je odlišný kvůli vlivu globalizace finančních trhů. S ní přicházejí jak výhody, tak nevýhody spojené právě s možností vzniku rozsáhlých finančních krizí.² V podstatě jde o vyvolání kolapsu ekonomiky, kdy je příčinou nadměrná úvěrová expanze, která směřuje v zadlužení a tím způsobené nesplácení úvěrů. Důsledkem je poté krach finančních institucí. Při charakteristice pojmu je důležité, že příčiny ekonomických problémů vznikají ve finančním systému. Existují tři tradiční dělení finančních krizí, samostatně se ale ve světě příliš nevyskytují, proto existuje čtvrtá, tzv. systematická krize, která zahrnuje všechny předchozí:

- měnová krize,
- bankovní krize,
- dluhová krize,
- systematická krize.³

3.2 Dělení finanční krize

3.2.1 Měnová krize

Taková krize, při které dochází k devalvaci, neboli samovolnému prudkému oslabení domácí měny vůči zahraničním měnám. V plovoucím kurzu je projevem depreciace

---

¹ KOVANDA, Lukáš. *Příběh dokonalé bouře a hovory (nejen) s lauréaty Nobelovy ceny o finanční krizi*. 1. vydání. Praha: Mediacop, 2010. 112 s. ISBN 978-80-254-6403-8, str. 9-10

² DVOŘÁK, Pavel. *Finanční krize jako globální problém a možnosti jejího vzniku v ČR*. Studie národohospodářského ústavu Josefa Hlávky, 2004. 160 s. ISBN 80-86729-09-5, str. 5

³ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1, str. 169

nominálního kurzu. V pevném kurzu devalvaci domácí měny vynutí spekulativní útok na směnný kurz nebo donutí centrální banku bránit se. Tato krize se tedy projevuje devalvací, depreciací, ale i obranami kurzu, např. výrazným zvýšením úrokových sazeb. Měnové krize obvykle souvisí s dluhovými a bankovními problémy. Jako příklad čisté měnové krize lze uvést např. události spojené s rozpadem evropského měnového systému v letech 1992-1993.

3.2.2 Bankovní krize

Pod pojmem bankovní krize si lze představit problémy spojené s nedostatečnou likviditou či insolvencí. Častými příčinami této krize jsou: náhlá nedůvěra vkladatelů, projevena bankovním runem v rozvojových zemích (např. Mexiko či Indonésie), problémy vyplývající z poklesu hodnoty bankovních aktiv – nemovitostí či akcií v rozvinutých ekonomikách. Vznik může být zapříčiněn i v důsledku dluhové krize, kdy dlužník není schopen splácet poskytnuté úvěry, či v důsledku krize měnové. Typickým příkladem tohoto druhu krize je např. krize v USA (80. léta). Důsledky bankovní krize jsou vážnější než u krize měnové. Fiskální náklady mohou totiž překročit až 20 % objemu HDP, což vede ke zvýšení zadlužení veřejnosti.

3.2.3 Dluhová krize

Nazývána také úvěrová krize. Lze ji rozdělit na vnější a vnitřní. Projevem vnější dluhové krize je neschopnost země, případně i soukromých firem a bank, splácet zahraniční dluh. Vnitřní dluhové krize se projevují vnitřní předlužeností ekonomik, platební neschopností podniků a nárůstem objemu úvěrů. Tato krize může vést až k zamrznutí úvěrového trhu. Příkladem vnějšího typu je např. Mexiko 1982 a vnitřního typu např. vývoj v Japonsku v 90. letech.⁴

3.2.4 Systematická krize

Vývoj typologie finančních krizí směřuje k vytvoření pojmu systematická finanční krize. Lze ji označit jako komplexní krizi, protože se navzájem střetávají měnová, bankovní a dluhová krize. Především prolínání měnových a bankovních krizí je v poslední

---

⁴ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1, str. 169-170

době poměrně časté. Podle Mishkina (2001) má systematická finanční krize na nově vznikajících trzích tři stádia:

- 1. fáze – nadměrná úvěrová expanze
- 2. fáze – vyvolaná měnová krize
- 3. fáze – přechod měnové krize do systematické finanční krize

O úvodní fázi tvrdí, že problémem je rychlost úvěrové expanze a dochází k růstu zadluženosti dané země. K druhé fázi vede zhoršení bankovních i firemních bilancí a tím je vyvolána měnová krize. Fázi poslední vyvolá spekulativní útok, který vyústí v depreciaci.⁵

3.3 Hospodářský cyklus

3.3.1 Charakteristika

Hospodářský cyklus označuje kolísání ekonomické aktivity. Jedná se o výkyvy skutečného produktu kolem produktu potenciálního, přičemž průběh i doba trvání jsou různé. Pojem produkční mezera vyjadřuje situaci, kdy se během cyklického vývoje ekonomiky skutečný produkt odchyluje od produktu potenciálního, přičemž by tato mezera měla být co nejmenší.

3.3.2 Fáze hospodářského cyklu

Lze rozlišit dva modely podle počtu fází: dvoufázový, který se skládá z expanze a kontrakce, a čtyřfázový, kde je pozorována expanze, vrchol, recese a dno.⁶

Hospodářský cyklus má čtyři fáze:

- expanzi
- vrchol
- recesi

---

⁵ DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.

⁶ BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3, str. 188-189

- dno

Expanze neboli konjunktura znamená rozvoj a hospodářský růst. Typický je pro ni růst reálného produktu, přijímání nových pracovníků, zvyšování výroby, rozšiřování výrobní kapacity, růst zaměstnanosti, růst zisků firem atd. Pojem „přehřátí konjunktury“ představuje situaci, kde je expanze podnícena růstem agregátní poptávky doprovázena inflací.

Po fázi expanze následuje fáze vrchol. Ekonomická aktivita zde dosahuje nejvyšší úrovně a po jejím dosáhnutí ekonomika zpomaluje. Charakteristické pro tuto fázi je převaha nabídky nad poptávkou, vysoká zaměstnanost, vyšší reálný produkt oproti potenciálnímu, silná produkce zboží a služeb atd. Může vést k přehřátí ekonomiky a depresi.

Fáze recese neboli kontrakce nastává po fázi vrcholu. Lze ji popsat jako zpomalování ekonomiky, poptávka výrazně slábne, klesají zisky firem, je snižován počet zaměstnanců, klesá odbyt, firmy méně investují atd. Recese může být způsobena poklesem agregátní poptávky, poté následuje deflace nebo dezinflace. Druhou příčinou může být růst cen výrobních faktorů, kdy je spojena naopak s inflací. Pod pojmem stagflace je označován současný pokles produktu a růst míry inflace.

Fáze dna neboli sedla pokračuje po fázi recese a jedná se o nejnižší bod hospodářského cyklu. Je označováno tím, že skutečný produkt se ocitá na svém minimu, reálný produkt se nachází pod potenciálním produktem, ceny jsou na svých minimech atd. Firmy, které toto období přetrvávají, shání nové pracovníky. Lidé mají vyšší důchody a ekonomika směřuje opět k fázi expanze.⁷

---

⁷ BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3, str. 191-192

3.4 Hlavní makroekonomické ukazatele

3.4.1 Hrubý domácí produkt

Tento ukazatel udává výkonnost ekonomiky státu. Hrubý domácí produkt (HDP) vyjadřuje hodnotu všech statků a služeb vyprodukovaných za určité období na území státu. U HDP není podstatné, zda jsou finální produkce vytvořeny rezidenty či nerezidenty. Lze jej vypočítat třemi metodami: výdajovou, důchodovou a výrobní. Jako ukazatel ekonomické vyspělosti státu je často používán HDP na jednoho obyvatele či tempo růstu HDP.⁸

Rozdíl mezi hrubým národním produktem (HNP) a HDP je, že u HNP není důležité, zda produkce byla vyrobena v dané zemi či zahraničí. Jedná se o součet všech statků a služeb vyprodukovaných pouze rezidenty dané země.⁹

Cena statku odráží hodnotu tohoto statku pro spotřebitele. HDP tedy lze považovat za součet hodnot vytvořené produkce. Nepřímé daně jsou součástí cen. Součástí HDP jsou materiální i nemateriální produkty. Dále obsahuje jen výrobky a služby vyprodukované v daném roce.

Je rozlišován produkt nominální a produkt reálný. Nominální HDP je ukazatel v běžných cenách, tzn. v cenách, které působí na trhu v momentě, kdy je HDP počítán. Reálný HDP představuje ukazatel ve stálých cenách, tedy cenách očištěných od změn, v období výchozím.¹⁰

3.4.2 Inflace

Inflace znamená růst cenové hladiny a vyvolává znehodnocení peněz. Jedná se o souběžné zvyšování cenové úrovně a klesání cen zboží. Pojmem cenová stabilita se rozumí situace, kdy tato cenová hladina neroste ani neklesá.¹¹

---

⁸ BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3, str. 14-15

⁹ BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3, str. 19

¹⁰ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. Expert. ISBN 978-80-271-0251-8, str. 29

¹¹ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. Expert. ISBN 978-80-271-0251-8, str. 128

Na vysoké inflaci je špatné to, že například jestliže zaměstnanec v důsledku zdražování podá žádost o zvýšení platu, zaměstnavatel může navýšit podnikové ceny, aby si mohl dovolit platit své zaměstnance. Pokud k tomu ale dojde ve více společnostech zároveň, ceny produktů dále porostou a investice a plánování úspor bude obtížnější. Na inflaci dlouhotrvající je negativní to, že pokud si například vyhlédneme nějaký nábytek, s koupí počkáme, protože by cena mohla klesnout. Jestliže takto zareagují všichni potenciální zájemci, podniky začnou strádat a budou muset snížit mzdy či propustit zaměstnance, což zvýší nezaměstnanost. Důsledkem je poté například omezení investic nebo obtížnější splácení dluhů (hypoték).¹²

Inflaci lze dělit podle závažnosti:

- mírnou,
- pádivou,
- hyperinflaci.

Jestliže ceny rostou přibližně stejným tempem jako výroba, jedná se o mírnou inflaci. Míra inflace je řádově jednociferná.

K pádivé inflaci dochází, když tempo růstu cen přesahuje tempo růstu výroby. Tato inflace je charakteristická dvou-třícifernými hodnotami.

Hyperinflace je extrémní situace. Ceny mají nesrovnatelné tempo oproti výrobkům. Na tuto inflaci připadají čtyř a víceciferné hodnoty.¹³

Mezi důsledky inflace patří například přerozdělování bohatství od věřitelů k dlužníkům. Pro věřitele je nevýhodná, protože je snižována hodnota dluhů dlužníků. Dalším negativem je nepříznivé ovlivňování mezd a platů. Při pádivé inflaci totiž reálné mzdy klesají. Následkem může být i deformace ceny u dlouhodobých smluv. V tomto případě se druhá strana ve smlouvách brání inflačními doložkami, které při změně cen

---

¹² Evropská centrální banka. Proč jsou důležité stabilní ceny, 2017.

<https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/stableprices.cs.html> (14. 11. 2017).

¹³ BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3, str. 131

zajišťují i změnu cen ve smlouvě. Nejisté ekonomické prostředí lze také zařadit mezi důsledky, protože v takové situaci nejsou potenciální investoři přitahováni.¹⁴

Deflace je opakem inflace, znamená tedy pokles cenové hladiny. Toto období je charakteristické nárůstem krachů či zvyšováním nezaměstnanosti.¹⁵

3.4.3 Míra nezaměstnanosti

Nezaměstnanost označuje stav, kdy si část obyvatelstva není schopna najít zaměstnání. Míra nezaměstnanosti zobrazuje procentuální podíl nezaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu, přičemž do této části populace spadají zaměstnaní i nezaměstnaní lidé. Pojem nezaměstnaný člověk z makroekonomického hlediska označuje toho člověka, který nemá zaměstnání, ale aktivně si jej hledá a zároveň je evidován na úřadě práce. Nezaměstnanost se vztahuje na obyvatelstvo v produktivním věku, což jsou lidé po ukončení povinné školní docházky a před odchodem do penze. Studenti či zdravotně handicapovaní lidé spadají do skupiny ekonomicky neaktivních.¹⁶

Z hlediska nezaměstnanosti je důležitá i její samotná struktura, a to z hlediska délky trvání, regionálního rozložení či dopadu na jednotlivé skupiny obyvatelstva. Dle struktury ji lze dělit na:

- krátkodobou,
- dlouhodobou.

Jestliže nezaměstnanost trvá několik týdnů, nejedná se o závažný problém. I tak ale nastává ekonomická a psychologická zátěž, avšak jde o nevyhnutelný vývoj proměnlivé ekonomiky. Jakmile nezaměstnanost trvá déle než jeden rok, jde o velmi závažný problém. Některé faktory působí nepříznivě, což ovlivňuje kvalifikaci nezaměstnaných lidí, jejich sociální pozici i psychiku.¹⁷

---

¹⁴ BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3, str. 137-138

¹⁵ BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3, str. 127

¹⁶ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. Expert. ISBN 978-80-271-0251-8, str. 154

¹⁷ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. Expert. ISBN 978-80-271-0251-8, str. 157

Podle příčin a projevů lze nezaměstnanost rozčlenit na:

- frikční,
- strukturální,
- cyklickou,
- sezónní.

Frikční nezaměstnanost je vyznačována pohybem obyvatel z jednoho regionu do druhého, hledáním zaměstnání po ukončení školního vzdělání, popřípadě obdobím mezi ukončením zaměstnání a nalezením nového. Obvykle je krátkodobého charakteru a nemá vážné následky.

Za příčinu strukturální nezaměstnanosti je považován nesoulad mezi nabízenou a poptávanou prací. Nezaměstnaný člověk nemůže sehnat volné místo ve svém oboru. Mezi důvody může patřit změna struktury ekonomik nebo technický pokrok. Jedná se o dlouhodobou nezaměstnanost odlišnou v různých regionech. Je označována za nejzávažnější.

Cyklický pohyb ekonomiky je důvodem pro nezaměstnanost cyklickou. Délka je závislá na délce aktuálního ekonomického cyklu. Ve fázi recese se obvykle zvyšuje, a naopak ve fázi expanze klesá. Postihuje celou ekonomiku.

Sezónní nezaměstnanost se projevuje v odvětvích ekonomiky, které jsou ovlivňovány ročními obdobími. Hlavní roli má především v těch státech, ve kterých je význačný turistický průmysl.¹⁸

3.5 Historie finančních krizí ve světě

3.5.1 Velká hospodářská krize

Velká hospodářská krize, nazývána také Velká deprese, začala krachem na newyorské burze v roce 1929. Spojené státy americké nebyly poznamenány první světovou válkou tolik, jako ostatní země, takže ekonomika vzkvétala. Do roku 1927

---

¹⁸ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. Expert. ISBN 978-80-271-0251-8, str. 159-160

hodnota akcií rostla, podniky měly obrovské zásoby a klesalo tempo spotřeby. Ke snížení objemu výroby a nezaměstnanosti došlo o dva roky později. 3. září 1929 vznikl rekord, následující den došlo k pohybům cen a 5. září se snížily. 20. října ceny akcií rapidně klesly, v následujícím dnu nastal obrovský prodej a burza začala upadat. O další tři dny později nastala finanční ztráta 11,25 mld. dolarů. Za nejhorší den je považován 29. říjen, kdy se finanční ztráta vyšplhala na neuvěřitelných 15 mld. dolarů. Tato situace ovlivnila i banky, které investovaly do akcií, ale nevytvořily si žádné rezervy.

Mezi důsledky patřily: krach podniků, nezaměstnanost a pokles produkce. Počet nezaměstnaných se zvýšil téměř desetinásobně. Ke krachu bank přispěl výběr uložených peněz drobnými střadateli. Během dlouhých čtyř let USA vypracovalo program New Deal, což obsahovalo opatření s cílem pomoci americké ekonomice.¹⁹

Krize se postupně šířila do světa. Nejprve zasáhla ty země, které byly na USA nejméně závislé. V Evropě zasáhla nejdříve Německo a Rakousko. V roce 1932 se v Německu nezaměstnanost vyšplhala až na 30 %.²⁰ V Československu klesla průmyslová výroba v roce 1933 na 60 % a nezaměstnanost se vyšplhala na 17 %.

Mnozí tvrdí, že tato krize je hlavní příčinou druhé světové války. Hospodářství se totiž zhroutilo ve většině zemí kromě Sovětského svazu a fašisté se začali dostávat k moci.²¹

3.5.2 Latinskoamerická krize

Státům Latinské Ameriky se měnové krize často dotýkaly. Volené vlády nebyly silné a pokoušely se kupovat občany populistickými programy, na které ale neměly dostatek financí, takže byly nuceny půjčovat si peníze od zahraničních věřitelů. Poté ale nebyly schopny dluhy splácet, nebo emitovat bankovky, což mohlo vyústit v hyperinflaci. Diktátor August Pinochet zavedl reformy, které zůstaly platné i po vrácení Chile k demokracii v roce 1989. Dluhová krize začala v roce 1982, proto Latinská Amerika přistoupila

---

¹⁹ Buřinská, B. Pohled do historie: jak začala velká hospodářská krize v roce 1929, 2008. idnes.cz/Finance. http://finance.idnes.cz/pohled-do-historie-jak-zacala-velka-hospodarska-krize-v-roce-1929-p7g-pujcky.aspx?c=A081022_135219_bank_bab (5. 5. 2017).

²⁰ Dějiny 20. století. Světová hospodářská krize. <http://dejiny.wz.cz/mezi/bitvy/krize/krize.html> (5. 5. 2017).

²¹ Buřinská, B. Pohled do historie: jak začala velká hospodářská krize v roce 1929, 2008. idnes.cz/Finance. http://finance.idnes.cz/pohled-do-historie-jak-zacala-velka-hospodarska-krize-v-roce-1929-p7g-pujcky.aspx?c=A081022_135219_bank_bab (5. 5. 2017).

k reformám. Hlavním cílem bylo zmírnit inflaci. Postupně začalo narůstat hospodářství státu i důvěra zahraničních investorů. Situace vypadala pozitivně, avšak poté se Mexiko dostalo do nejhlubší finanční krize ve své historii. Tzv. tequillová krize vyvolala recesi, kterou do té doby ještě nezažili. Posléze byla považována za znamení, že dobré hodnocení může být pouze přechodným nedlouhotrvajícím stavem.²²

Mexiku byl poskytnut úvěr v hodnotě 50 mld. dolarů z prostředků ESF (Měnový stabilizační fond) a poté se situace začala postupně zlepšovat.²³

3.5.3 Japonská krize

Japonsko zažilo ekonomický růst v letech 1953-1973. Stálo v čele automobilového průmyslu po celém světě a úroveň života se zvyšovala. Vznikly dva druhy názorů ohledně úspěšnosti Japonska. Prvním názorem bylo, že příčinou je kvalitní základní vzdělání a vysoké míry úspor. Druhým názorem bylo vyvinutí odlišného ekonomického systému. Rychlý hospodářský růst, nízká nezaměstnanost a vysoké zisky-takto lze charakterizovat Japonsko koncem osmdesátých let.²⁴

V sedmdesátých letech nárůst inflace zachránil zemi před bankovní krizí. S Japonskem je spojován pojem růstová recese. Ta nastává, když ekonomika roste pomaleji než ekonomický potenciál země, takže dělníci nemají práci.²⁵ Recese byla na obzoru a došlo na pokles úrokových sazeb. Japonsko je snižovalo pomalu až je nakonec snížilo téměř na nulu. Ke zlepšení stavu japonské ekonomiky pomohla půjčka peněz na budování silnic a mostů, tudíž se vyskytly nové pracovní pozice. V roce 1991 vláda ale měla rozpočtový přebytek 2,9 % HDP a o pět let později už deficit 4,3 % HDP. Výrazným problémem byl růst populace, kdy se zvyšoval počet důchodců a snižoval počet mladých lidí. O další dva roky později ekonomika upadla do recese.²⁶

---

²² KRUGMAN, Paul R. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2009. 168 s. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-984-3, str. 32-33

²³ KRUGMAN, Paul R. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2009. 168 s. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-984-3, str. 50

²⁴ KRUGMAN, Paul R. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2009. 168 s. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-984-3, str. 55-56

²⁵ KRUGMAN, Paul R. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2009. 168 s. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-984-3, str. 63

²⁶ KRUGMAN, Paul R. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2009. 168 s. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-984-3, str. 67-68

Situace se zlepšila až v roce 2003. Snížila se nezaměstnanost a reálný HDP rostl vyšším tempem než 2 % ročně. Důležitým faktorem byl nárůst vývozu. Ačkoliv převažoval export z Číny, bylo to prospěšné i pro Japonsko, protože čínské zboží často obsahovalo japonské díly.²⁷

3.6 Průběh krize v USA

Do začátku roku 2007 bylo tempo růstu vysoké, takže bylo očekáváno zlepšení situace ohledně dvojího deficitu. Vzrostly pochyby o schopnosti USA financovat své obchodní saldo kvůli výraznému růstu přebytku čínského zahraničního obchodu. Americký dolar oslabil i vůči japonskému jenu. Nestálost na světových finančních trzích rapidně rostla. Mohutná úvěrová expanze v roce 2001 zapříčinila americký růst.²⁸

3.6.1 Fannie Mae a Freddie Mac

Hypoteční banka Fannie Mae (Federal National Mortgage Association) vznikla již v roce 1938 s cílem oživit ekonomiku. Popisuje se jako zdroj financování hypotečních úvěrů, který poskytuje přístup k cenově dostupnému hypotečnímu financování. Její financování vytváří trvalé bydlení pro miliony Američanů.²⁹ O třicet let později byla zřízena Freddie Mac (Federal Home Loan Mortgage Corporation) za účelem zabránění monopolizace trhu s hypotékami. Finanční krizi v roce 2008 spustily problémy na hypotečním trhu ve Spojených státech amerických.³⁰ Freddie Mac podporuje trh s bydlením a celkovou stabilitu tohoto trhu a buduje lepší systém financování bydlení. Nepůjčuje přímo dlužníkům, ale kupuje půjčky schválené od věřitelů.³¹

3.6.2 Počátek ekonomické krize

Ekonomický růst Spojených států amerických byl ovlivňován rostoucími dovozy laciného zboží z Asie, geopolitické konflikty, terorismus, podvody v účetnictví apod.

---

²⁷ KRUGMAN, Paul R. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2009. 168 s. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-984-3, str. 71

²⁸ DVORÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1, str. 296-297

²⁹ Fannie Mae. About Us. <http://www.fanniemae.com/portal/about-fm/about.html> (20. 4. 2017).

³⁰ Pololánik, L. Finanční krize – jak to začalo, 2008. Finance. <http://www.finance.cz/zpravy/finance/195113-financni-krize-jak-to-zacalo/> (20. 4. 2017).

³¹ Freddie Mac. Our Business. <http://www.freddiemac.com/about/business/> (20. 4. 2017).

Nízké úrokové sazby v letech 2002–2004 měly zabránit recesi, která hrozila po teroristickém útoku na Světové obchodní centrum v roce 2001 v New Yorku. Jenže se začaly objevovat nerovnováha na trhu bydlení a přesouvat vklady investičních investorů do území s vyšší úrokovou sazbou. Euro značně posílilo vůči americkému dolaru. Kvůli nárůstu kratších pracovních poměrů, snižování pracovní doby a rekvalifikačním procesům došlo ke snížení nezaměstnanosti. Do roku 2007 se inflace pohybovala na úrovni 2 %, v následujícím roce byl evidován růst v rozmezí 3–6 %, což bylo zapříčiněno nárůstem cen potravin a energií.³²

V roce 2001 se americká ekonomika ocitla v recesi. Federální rezervní systém zakročil a snížil úrokové sazby na pouhé 1 %, což vedlo mimo jiné i k rapidnímu poklesu cen hypoték, které tedy mohli dostat i nepřilíš zámožní klienti. Poté ale nastalo oslabení tempa růstu cen nemovitostí následovaného jejich propadem. Začaly narůstat opožděné platby a počty zadlužených nemovitostí. Ztráty Freddie a Fannie, které byly zapříčiněny výrazným poklesem cen nemovitostí, se vyšplhaly až na 11 mld. dolarů. Oběma agenturami bylo spravováno obrovské jmění, takže aby nedošlo ke kolapsu, vláda převzala nad agenturami kontrolu.

Bankrotem hypotečního trhu tedy propukla krize. Investiční banky na Wall Street padly, krizi ustály pouze banky Morgan Stanley a Goldman Sachs, ačkoliv s obrovskými problémy. Mezi první zničené ústavy patřila banka Bear Stearns, a následovaly Lehman Brothers a Merrill Lynch. Mimo investičních bank krachovaly i spořitelny. Za jeden z největších bankovních úpadků v poválečné historii USA je považován krach spořitelny IndyMac.

Obrovské problémy měla také pojišťovna AIG (American Insurance Group). Tři čtvrtletní ztrátu způsobovala krize hypotečního a úvěrového trhu. AIG pojišťovala rizikové operace finančních institucí po celém světě. Krach této instituce by způsobil takové problémy, že AIG pomohla americká centrální banka Fed. Výměnou za půjčku 85 mld. dolarů získala americká vláda téměř 80 % akcií AIG.³³

---

³² CZESANÝ, Slavoj. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2012. 236 s. ISBN 978-80-245-1863-3, str. 68-72.

³³ Pololáník, L. Finanční krize – jak to začalo, 2008. Finance. <http://www.finance.cz/zpravy/finance/195113-financni-krize-jak-to-zacalo/> (20. 4. 2017).

3.6.3 Příčiny vzniku

Obecně lze příčiny vzniku dělit do několika skupin, např. na makroekonomické, etické, politické či psychologické. Krizi předcházely ekonomické problémy jako rozpad akciových trhů v roce 1987, krize úspor a úvěrů konce 80. let, japonská finanční krize apod.³⁴ Za hlavní příčiny je považován výskyt navzájem se ovlivňující cenové a finanční nestability. K oslabení růstového potenciálu přispělo prasknutí bubliny firem technologického sektoru, teroristický útok na USA v roce 2001, odhalení účetnických podvodů ve firmách, válka v Iráku apod. Ke konci 90. let minulého století byly zaznamenány přebytky běžného účtu platební bilance, avšak poté začala vnější nerovnováha postupně růst. Kvůli válečným a teroristickým událostem začaly narůstat výdaje. Růst deficitu zapříčinil nedůvěru v americkou ekonomiku a došlo k devalvaci amerického dolaru. Dále nastaly změny obchodní strategie bank. Byl totiž zaznamenán jistý odstup od konzervativní strategie. Začaly se tedy do popředí dostávat větší míra spekulací a rizik. Banky ohledně úvěrů začaly prosazovat přesunutí rizik na subjekty, které dluhopisy kupovaly. Úhrnná míra dluhu obyvatelstva, bank, firem a státu se v roce 2008 vyšplhala na 499 % národního důchodu a měla růstovou tendenci, přičemž na růstu hrubého národního produktu se stále více podíleli zahraniční investoři. Zahraniční zdroje se v roce 2008 podílely na dluhovém financování ve výši 13,6 bilionů USD s největším zastoupením Číny a Saúdské Arábie, takže Spojeným státům americkým se začal vývoj své ekonomiky vymykat z rukou.³⁵

Důsledkem snížení úrokových sazeb byl prudký vzestup počtu prodávaných domů a množství poskytovaných úvěrů. Snížením těchto sazeb došlo k úvěrové expanzi, kdy díky nízkým úrokovým sazbám hypoteční úvěr dostali i méně bonitní klienti. I přes růst cen nemovitostí byly měsíční splátky poměrně nízké. Následně ale došlo ke zvýšení úrokové sazby, což zapříčinilo pokles zájmu o hypotéky. To posléze vedlo k zastavení

---

³⁴ FOSTER, John B.; MAGDOFF, Fred. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Všeň: Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-902831-1-4, str. 11.

³⁵ CZESANÝ, Slavoj. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2012. 236 s. ISBN 978-80-245-1863-3, str. 56-57.

růstu cen nemovitostí. Došlo k problémům se splácením a začaly narůstat nesplácené úvěry a opožděné platby. Zadluženost rapidně narůstala.³⁶

3.6.4 Důsledky

Následky této globální ekonomické krize, která vypukla ve Spojených státech amerických, měly dopad na téměř všechny ekonomiky světa.

Země G20 patří mezi nejvýznamnější. Například v USA se míra nezaměstnanosti na jaře v roce 2009 oproti předešlému roku téměř zdvojnásobila – 4,4 miliónů občanů přišlo o své zaměstnání. Americká vláda dosáhla rekordu vydání vládních peněz pro záchranu vlastní ekonomiky. Německo se ocitlo v silné recesi z části i proto, že patřilo k největším světovým vývozcům. V Rusku se výše inflace vyšplhala až k 12 %, protože poklesem cen benzínu a nafty došlo ke značnému poklesu exportu. Japonská ekonomika se zdála být zasažená nejvíce, jelikož hlavní burzovní index klesl během pěti měsíců téměř na polovinu. Brazílii zasáhl obchodní deficit a růst míry nezaměstnanosti. V Mexiku došlo k malému růstu HDP a inflace přesáhla 6 %.³⁷

V roce 2010 nastalo ve Spojených státech amerických mírné oživení růstu hrubého domácího produktu, snížení míry nezaměstnanosti a relativně stabilní inflace, avšak negativním důsledkem byl strmý růst cen na komoditních světových trzích. Nedostatek veřejných financí dosahoval 9 % v poměru k HDP, což byl zhruba dvojnásobek oproti eurozóně. Úrokové sazby se nemění a dosahují rekordní úrovně.³⁸ Ekonomický růst byl oživen v průměru o 2 %. Nadprůměrného tempa růstu dosáhly Švédsko a Německo, tyto státy posléze obnovily růst investic, a naopak nízké tempo bylo zaznamenáno u Španělska a Itálie. V České republice došlo k poklesu HDP o 3,4 % a v jediném Polsku se vyskytnul růst HDP z důvodu nižšího zapojení státu do mezinárodního obchodu.³⁹

---

³⁶ FOSTER, John B.; MAGDOFF, Fred. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Všeň: Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-902831-1-4, str. 91-96.

³⁷ Gola, P. Jak změnila finanční krize ekonomiku zemí G20, 2009. Finexpert. <https://finexpert.e15.cz/jak-zmenila-financni-krize-ekonomiku-zemi-g20> (10. 1. 2018).

³⁸ CZESANÝ, Slavoj. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2012. 236 s. ISBN 978-80-245-1863-3, str. 58.

³⁹ CZESANÝ, Slavoj. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2012. 236 s. ISBN 978-80-245-1863-3, str. 63.

3.7 Průběh krize v EU a ČR

3.7.1 Evropská unie

Světová ekonomická krize zasáhla všechny ekonomiky Evropské unie, ale dopad na každou z nich byl odlišný. Finanční krize se v Evropě projevila v září 2008. Banky v některých zemích musely být zestátněny. Nejvíce byly zasaženy země v západní Evropě, kdežto střední Evropa na tom byla poměrně dobře. Došlo ke snížení investování. Situaci se státy snažily ovlivnit např. stavbou nových dálnic, šrotovným, odkladem plateb sociálního pojištění apod. Každý stát jednal proti krizi jiným způsobem. Na jaře v roce 2009 byl v Bruselu odmítnut protekcionismus-uzavírání ekonomik členských států. Avšak na konci března byl dohodnut „balíček“ ve výši 200 mld. euro (podíl EU byl pouze 30 mld. euro). Jednalo se o pomoc z národních rozpočtů. Ekonomiky reagovaly kladně, ale snižovaly se příjmy státních rozpočtů zemí EU.⁴⁰

Celá Evropská unie se snaží předejít opakování takové krize. Mezi předpoklad patří např. sladění hospodářských cyklů díky společné měně, ty ale v některých zemích sladěné nebyly. Byla zavedena společná pravidla pro národní ekonomiky, která avšak nebyla příliš dodržována. Po vypuknutí krize došlo tedy k potřebě jejich zpřísnění a lepší vynutitelnosti. Hospodářská politika zastává pouze koordinační roli, nicméně v poslední době dochází po porušení pravidel k sankcím.⁴¹

Vývoj ekonomiky oproti předchozí dekádě nepokročil tak, jak bylo očekáváno. Před vznikem eurozóny se průměrné tempo růstu HDP pohybovalo na 2,1 % a v prvním desetiletí zpomalilo až na 1,5 %, i když úrokové sazby byly velmi nízké. Mezi příčiny patří hlavně globalizační procesy, tedy oslabení konkurenceschopnosti. Měna byla v tu dobu velmi nestabilní. Nejvyšší tempa růstu HDP nastala v Irsku, Finsku a Řecku, a naopak nejnižší v Portugalsku a Itálii. Lidé začali podstatně více investovat do bydlení, protože úrokové sazby u hypoték klesly na pouhé 2 % a inflace byla nízká a stabilní. Příčinami tohoto zvýšeného zájmu byly nízké úrokové sazby, nízká inflace, znehodnocování úspor a lepší podmínky pro život ve vyšším věku. Ceny bytů v letech 2000-2008, kdy byl

---

⁴⁰ Encyklopedie Evropa 2045. Ekonomická krize.

<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=8&tema=172> (6. 5. 2017).

⁴¹ Euractiv. Jak se změnilo ekonomické vládnutí v EU v důsledku krize, 2013. <http://euractiv.cz/clanky/cr-a-evropsky-semestr/jak-se-zmenilo-ekonomicke-vladnuti-v-eu-v-dusledku-krize-010852/> (30. 12. 2017).

zaznamenán značný demografický růst, vzrostly především ve Španělsku, Irsku a Velké Británii o 60–80 %. Makroekonomická rovnováha s ekonomickým růstem byla evidována především ve skandinávských zemích.

Řecko, Portugalsko a Španělsko patřily mezi ekonomicky nevyspělé státy a jejich dluh se vyšplhal ke 100 % HDP, přičemž vládní limit činil 60 %, který nakonec překročila většina států eurozóny.⁴²

3.7.2 Česká republika

Českou ekonomiku postihla první fáze krize poměrně málo. Banky totiž neposkytovaly ve velké míře úvěry na bydlení v cizích měnách a poměr primárních vkladů a klientských úvěrů byl v České republice poměrně příznivý. Ve druhé fázi došlo k nedůvěře ve stabilitu institucí a nejistotě ohledně expozic. Mezi výhody vstupu České republiky do Eurozóny lze zahrnout například snížení transakčních nákladů či nižší kurzové riziko, naopak mezi nevýhody patří ztráta suverénní měnové politiky a náklady na zavedení.⁴³

Josef Janda na konci října roku 2008 předpověděl, že v naší republice vzroste nezaměstnanost a klesne výkon ekonomiky. Dále ve svém článku tvrdí, že se HDP zvýší až na 2,5 % mnohem dříve, než bylo odhadováno, a zároveň se zvýší nezaměstnanost do roku 2009 až na 8 %.⁴⁴ Finanční sektor měl na počátku krize přebytek likvidity a nízký podíl nesplácených úvěrů, byl relativně izolovaný a dosti ziskový.⁴⁵

Pro naši ekonomiku měl obrovský význam automobilový průmysl. Výroba v prvním pololetí klesla o 11 % u osobních automobilů, 54 % u nákladních automobilů a 61 % u motocyklů. Světově známé české společnosti Škoda Auto tedy poklesl prodej o více

---

⁴² CZESANÝ, Slavoj. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2012. 236 s. ISBN 978-80-245-1863-3, str. 60-63.

⁴³ Řežábek, P. Dopady finanční krize na podnikání v České republice, 2009. Česká národní banka. http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_2009_0317_caki.pdf (30. 12. 2017).

⁴⁴ Janda, J. Finanční krize: vznik, vývoj a předpovědi, 2008. měšec.cz. <https://www.mesec.cz/clanky/financni-krize-vznik-vyvoj-a-predpovedi/> (6. 5. 2017).

⁴⁵ Singer, M. Hospodářská krize a česká ekonomika, 2010. Česká národní banka. http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_201006_14_vse.pdf (6. 5. 2017).

než 10 %. Spousta výrobců musela propouštět zaměstnance z důvodu snížení výroby.⁴⁶ Za rok 2009 se automobilový průmysl z krize poměrně vzpamatoval, protože od dubna tohoto roku začal narůstat jeho vývoz.⁴⁷

Objem HDP v roce 2009 oproti roku 2008 propadl a byl přibližně stejný jako v Evropské unii. V roce 2009 došlo k oslabení české koruny k euru a snížil se obrat zahraničního obchodu v nominálním vyjádření o 15,7 %. V reálném vyjádření se proti roku 2008 snížil o 10,7 %.

Mezi opatření přijatá v ČR patří zvýšení hranice pro pojištění vkladů a monitorování ČNB vývoje krize s případnou připravenou reakcí na případné události. Mezi možné dopady na českou ekonomiku spadají nejistoty na peněžním trhu, snížení zahraniční poptávky, značný dopad na pražskou burzu apod.⁴⁸

3.8 Protikrizová opatření

Poskytování úvěrů je potřeba regulovat, ale uškodit může i přehnaná regulace. Jejich dostupnost povzbuzuje produktivitu, flexibilitu i inovaci. Trhy ovlivňují průběh a mohou vytvořit nestabilitu a nejistotu. Za odchylky trhů odpovídají regulátoři, kteří musí mít dostačující informace a znát inovace. Z důsledků krize plyne ponaučení v podobě potřeby dohledu nejen nad nabídkou peněz, ale i poskytováním úvěrů.⁴⁹

Základem je striktnější dohled nad bankami, důvěra ve finanční sektor, ponaučení z předchozích ekonomických krizí a s tím spojená prevence. Intenzivní monitoring patřil mezi první opatření ČNB, díky němu lze včas odhadnout příchod krize a včas zareagovat.

---

⁴⁶ Hospodářské noviny. Přehledně: Která odvětví české ekonomiky zasáhla krize nejvíce, 2009. http://ihned.cz/c3-38251010-000000_d-prehledne-ktera- (6. 5. 2017).

⁴⁷ Český statistický úřad. Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR, 2011. <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0> (6. 5. 2017).

⁴⁸ Singer, M. Finanční krize: příčiny a možné dopady na českou ekonomiku, 2008. Česká národní banka. http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/Singer_20081029_Appia.pdf (6. 5. 2017).

⁴⁹ SOROS, George. *Nové paradigma pro finanční trhy: Úvěrová krize 2008 a co dál*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2009. 176 s. ISBN 978-80-7021-997-3, str. 127-128.

Tento monitoring zabezpečoval denní sběr informací. Krátkodobým opatřením mohou být záchranné balíčky.⁵⁰

Komerční banky poskytují úvěry a tím vytvářejí dluh. Firmy si půjčují peníze, aby mohly investovat. Jenže tyto banky poskytují úvěry i slabším firmám, které nedokážou svůj dluh splatit. Banky se následně musí uchýlit ke zvýšení sazeb a snížení svých nabídek. Obecně lze říci, že čím více se ekonomika jeví v dobrém světle, tím více jsou firmy ochotny riskovat. Měly by tedy být striktnější podmínky pro poskytování úvěrů.

Pro ekonomiku není dobré ani tzv. přehřívání. Jedná se o velmi rychlý růst ekonomiky státu, kdy se obyvatelé nestačí přizpůsobit, to může zapříčinit například výraznou inflaci. Ekonomika se dá zchladit vyššími úrokovými sazbami, když je ale centrální banky skutečně zvýší, lidé nemusejí být schopni splácet své dluhy.

3.9 Vyhledky do budoucna

Sotva se Evropa vzpamatovala z finanční krize z roku 2008, někteří ekonomové tvrdí, že se blíží další. Ať už budou příčinou teroristické útoky, hnutí islámského státu či miliony migrantů. Německý ekonom Daniel Stelter tvrdí, že nevidíme náznaky, které ke krizi směřují. Jako důvody uvádí nadhodnocení americké burzy, vysoké sebevědomí finančníků, klesající aktivita investorů, zvyšování úrokových sazeb, zadlužení některých států apod. V popředí americké burzy se ocitly firmy zaměřující se na oblast elektroniky a výpočetní techniky, které koncentrují zisky, zatímco ostatním hrozí propad.⁵¹

Bývalý guvernér České národní banky, Pavel Kysilka, říká, že naše protikrizová opatření jsou kontraproduktivní. Důvodem, proč následující ekonomická krize bude ještě hlubší, je spoléhání na ujišťování politiků a optimismus, že krizi lze jednoduše předejít. Dále tvrdí, že nyní zažíváme digitální revoluci, kterou popisuje jako stěhování do digitálních zařízení. Jejím důsledkem může být postradatelnost některých zaměstnanců. Stroje jsou efektivnější, levnější a pracují nonstop, proto je jimi lidská práce často

---

⁵⁰ Singer, M. Česká ekonomika a krize, 2009. Česká národní banka.
https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20091218_ing.pdf (3. 2. 2018).

⁵¹ Eurozprávy. Svět se řítí do nové katastrofy. Čeká nás další hluboká krize, 2017.
<http://ekonomika.eurozpravy.cz/svet/191795-svet-se-riti-do-nove-katastrofy-ceka-nas-dalsi-hluboka-krize/> (11. 2. 2018).

nahrazována. Dle OECD je naše republika společně se Slovenskem nejvíce ohroženými ekonomikami, protože stojí na levné pracovní síle.⁵²

---

⁵² Kristen, V. Příští ekonomická krize bude mnohem hlubší. Výbušninu máme, ale roznětka překvapí, 2017. Info. <http://www.info.cz/byznys/kysilka-pristi-ekonomicka-krize-bude-mnohem-hlubsi-vybusninu-mame-ale-roznetka-prekvapi-14875.html> (11. 2. 2018).

4 Vlastní práce

Vlastní část této bakalářské práce se zabývá analýzou příčin a důsledků ve Spojených státech amerických i České republice a dotazníkovým šetřením. Analýza důsledků se zaměřuje na hlavní makroekonomické ukazatele, které jsou vysvětleny v kapitole 3.4 této práce. Údaje těchto ukazatelů pro Českou republiku byly čerpány z Českého statistického úřadu a pro Spojené státy americké ze Statisty. Pro přehlednost jsou hodnoty uvedeny ve vlastnoručně vytvořených tabulkách i grafech, a to od roku 2005, aby se dal lépe zaznamenat vývoj před krizí. Dále je uveden vývoj těchto ukazatelů během krize až po současnou situaci. Ekonomická krize zasáhla všechna odvětví, z důvodu rozsahu je ale tato práce zaměřena pouze na tyto makroekonomické ukazatele: HDP, míru inflace a nezaměstnanost. Dotazníkové šetření je doplňující metodikou, ukazuje znalost občanů této krize, dopady na Českou republiku a vlastní zkušenosti s ní spojené.

4.1 Analýza příčin

4.1.1 Spojené státy americké

Nadměrná úvěrová expanze je obecnou příčinou systematické finanční krize, která směřuje k zadlužení a nespáčení úvěrů. Americká hypoteční krize, zapříčiněná rizikovými hypotečním úvěry, vyústila v globální finanční krizi kvůli provázanosti trhů. Americké firmy byly nuceny omezit výrobu a snížit počty zaměstnanců, lidé tedy nemohli utrácet velké množství peněz. Příčiny propuknutí americké hypoteční krize a následně globální ekonomické krize sahají daleko do minulosti.

Snížení úrokových sazeb až na 1 %, možnosti variabilních splátek či delší doby spláčení, tyto faktory vedly k tomu, že hypotéky mohli dostat i méně bonitní občané. Následně ale ceny nemovitostí začaly rapidně narůstat, vytvořila se cenová bublina, jejíž růst bývá spojován s nadměrnou úvěrovou expanzí. Ta posléze začala splaskávat, protože úrokové sazby narůstaly, takže méně bonitní klienti začali mít problémy se splácením. Došlo tedy ke zvýšení počtu zpožděných plateb a zadlužených nemovitostí. Poté nastal pokles cen nemovitostí, což způsobilo výrazné potíže hypotečním agenturám, musela tedy zasáhnout vláda.

4.1.2 Česká republika

Česká republika byla finanční krizí zasažena se zpožděním, přesto se jí nevyhnula. Jedná se totiž o velmi otevřenou ekonomiku, která je závislá na exportu. Hrubý domácí produkt je z přibližně 70 % závislý na zahraničním obchodu. Česká republika vstoupila do Evropské unie 1. 5. 2004, což mimo jiné umožnilo i volný pohyb služeb a zboží či vstup občanů na zahraniční pracovní trh. Jestliže si zahraniční obchod nevede dobře, odrazí se to na ekonomice České republiky, jelikož vazba na státy EU je silná. Růst HDP je z velké části založen právě na tržbách za vyvážené zboží, po příchodu krize došlo ke snížení zahraniční poptávky po české produkci. To vedlo u firem k omezení výroby a následnému propouštění zaměstnanců. Důsledkem této situace byl u některých firem bankrot.

4.2 Analýza důsledků

Optimální hodnota podle doporučení OECD je pro meziroční tempo růstu HDP 3 %, průměrnou roční míru inflace 2 % a průměrnou roční míru nezaměstnanosti 5 %.

4.2.1 Spojené státy americké

Ve zde uvedených tabulkách jsou hodnoty HDP reálného a míry inflace vyjádřeny v procentech a počet nezaměstnaných občanů v milionech. Hodnoty HDP a míry inflace znázorňují roční míru růstu a počet nezaměstnaných je vyjádření celkového množství těchto osob v daném roce.

Tabulka 1: Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v USA v letech 2005-2008

		2005	2006	2007	2008
HDP reálný	%	3,3	2,7	1,8	-0,3
Míra inflace	%	3,4	3,2	2,8	3,8
Nezaměstnaní	mil	7,59	7,00	7,08	8,92

Vlastní zpracování dle www.statista.com

Vývoj HDP měl mírnou klesající tendenci ještě před nástupem ekonomické krize. Splasknutí hypoteční bubliny negativně ovlivnilo zadlužené spotřebitele, jejich nákupy

tvořily přes 70 % HDP. Do roku 2006 měly na vývoj tohoto ukazatele vliv čisté nerezidenční fixní investice, trh s bydlením tvořil základní kámen americké ekonomiky. S příchodem krize se HDP ocitá v záporných hodnotách, nastal propad o 2,1 % oproti roku 2007, kdy došlo k prudkému propadu cen nemovitostí.

Po splasknutí realitní bubliny začaly klesat ceny domů. Do roku 2007 je zaznamenán pokles míry inflace. Následně ale dochází k prudkému růstu vlivem rostoucích cen pohonných hmot, potravin, neenergetického zboží a služeb. V roce 2008 se ale opět dostává nad hranici tří procent, přesněji na 3,8 %.

Počet nezaměstnaných do roku 2007 také klesal, následně ale v roce 2008 tento ukazatel šplhá až téměř k devíti procentům a nadcházející roky nadále roste z důvodu výrazného snížení pracovní síly, protože firmám prudce klesly tržby. Dalším problémem je nedostatek kvalifikovaných pracovníků.

Tabulka 2: Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v USA v letech 2009-2012

		2009	2010	2011	2012
HDP reálný	%	-2,8	2,5	1,6	2,2
Míra inflace	%	-0,4	1,6	3,2	2,1
Nezaměstnaní	mil	14,27	14,83	13,75	12,51

Vlastní zpracování dle www.statista.com

V roce 2009 dosahuje tempo růstu HDP hodnoty -2,8 %, což je nejnižší hodnota v historii Spojených států amerických za posledních sto let, přičemž příčinou bylo projevení důsledků krize. Vliv na tempo růstu měl především export a celková svázanost zahraničního obchodu. V roce 2010 byla největším problémem situace na realitním trhu. Následující roky se situace podstatně zlepšila, docházelo k mírnému růstu trhu s bydlením.

Míra inflace roku 2009 klesla na -0,4 %, což je o 4,2 % nižší hodnota než předešlý rok. V tomto období určovala velikost tohoto ukazatele především volná kapacita na trhu práce. Dále do roku 2011 roste, což je způsobeno především zvýšením cen energií.

Důsledkem ekonomické krize bylo také ohromné zvýšení nezaměstnanosti. V roce 2009 se oproti roku 2007 tento ukazatel více jak zdvojnásobil. V důsledku krize bylo

zaznamenáno silné snížení nabídky pracovních sil a mírný pokles v důsledku sníženého přistěhovalectví. Finanční omezení mělo nepříznivý vliv na zaměstnanost malých firem a zahájení nových podniků. Nadcházející rok počet nezaměstnaných ještě mírně vzrostl a dosáhl tak hodnoty 14,83. Následně dochází k mírnému poklesu.

Tabulka 3: Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v USA v letech 2009-2012

		2013	2014	2015	2016
HDP reálný	%	1,7	2,6	2,9	1,5
Míra inflace	%	1,5	1,6	0,1	1,3
Nezaměstnaní	mil	11,46	9,62	8,30	7,75

Vlastní zpracování dle www.statista.com

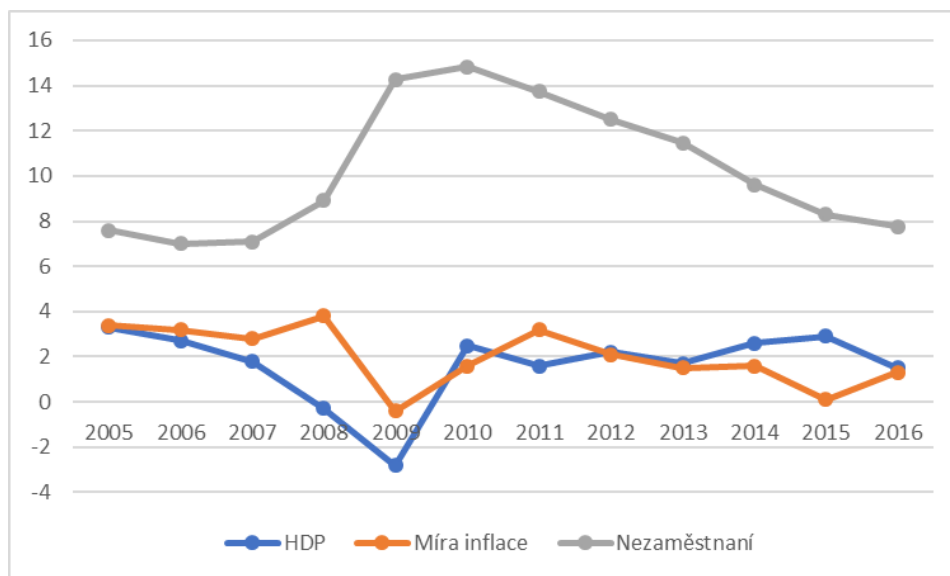
V roce 2013 dosahuje HDP hodnoty 1,7 % a následně až do roku 2015 narůstá. Vliv na růst hrubého domácího produktu může být ovlivněn i posílením dolaru. Na změny HDP působí i zvyšující se náklady na zdravotní péči v důsledku stárnutí obyvatelstva. Za posledních pět let dochází k deficitu v obchodu se zbožím, přičemž největšího dosahují s Čínou, a přebytku obchodu se službami a v agrárním obchodě. Roku 2016 nabývá tempo růstu HDP hodnoty pouze 1,5 %, protože došlo ke zpomalování sektoru služeb.

Ve srovnání s rokem 2012 došlo v roce 2013 k prudšímu poklesu míry inflace. V roce 2015 se tento ukazatel dostal na velmi nízkou úroveň, konkrétně na 0,1 %, vlivem poklesu cen ropy a dalších energetických položek. Vyšší hodnota dolaru ovlivňuje nižší dovozní ceny, které snižují inflaci v USA, a to proto, že dovoz tvoří součást konečné spotřeby a nižší ceny dovážených komponent obecně snižují obchodní náklady.

Od roku 2010 má míra nezaměstnanosti klesající trend. V roce 2016 přibylo výrazné množství pracovních míst, a to v oborech zdravotnictví, stavebnictví, hotelnictví a mezi poskytovateli profesionálních služeb. Vlivem poklesu ceny ropy a uhlí došlo k propouštění zaměstnanců v těchto průmyslech.

Graf 1 znázorňuje vývoj makroekonomických ukazatelů v USA, konkrétně HDP, míru inflace a počet nezaměstnaných, v letech 2005-2016.

Graf 1: Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v USA v letech 2005-2016

Vlastní zpracování dle Tabulek 1-3

4.2.2 Česká republika

Vliv na českou ekonomiku měla zahraniční politika, vstup do EU či terorismus. Před vstupem České republiky do Evropské unie měl velmi důležitý vliv vývoz do již členských zemí EU. Ve zde uvedených tabulkách jsou všechny hodnoty vyjádřeny v procentech. Hodnoty HDP reálného a míry inflace jsou meziroční změny, přičemž hodnoty inflace jsou průměry za dané období, a obecná míra nezaměstnanosti je průměr za daný rok.

Tabulka 4: Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR v letech 2005-2008

		2005	2006	2007	2008
HDP reálný	%	6,5	6,9	5,6	2,7
Míra inflace	%	1,9	2,5	2,8	6,3
Obecná míra nezaměstnanosti	%	7,9	7,1	5,3	4,4

Vlastní zpracování dle ČSÚ

V roce 2005 byl hlavním zdrojem růstu HDP vývoj salda zahraničního obchodu. Do roku 2006 přetrvával růst HDP ve stálých cenách, což může být zapříčiněno např.: růstem domácích investic, exportu, průmyslu apod. Od roku 2007 byl zaznamenán mírný pokles hodnoty tempa růstu HDP a v roce 2008 dosahuje pouze 2,7 %, přičemž příčinou této situace byl nástup světové ekonomické krize, kdy výrazně klesla poptávka po zboží a službách.

Rekordně nejnižší hodnoty 0,1 % dosáhla inflace v roce 2003. Česká národní banka měla za cíl udržet nízkou inflaci, v průběhu roku 2006 došlo k mírnému zvýšení úrokových sazeb, které i tak byly ve srovnání s ostatními středoevropskými zeměmi na nízké úrovni. V roce 2006 měly na míru inflace vliv především oblasti dopravy a bydlení. Následující rok došlo ke zrychlení cenového růstu v oddíle potravin a nealkoholické nápoje. Oproti roku v 2005 vzrostla roku 2008 více jak trojnásobně, přičemž vliv na růst hladiny měly mimo jiné i ceny bydlení.

V letech 2005 a 2006 došlo k mírnému poklesu míry nezaměstnanosti, příčinou toho bylo nalézání práce absolventů ihned po ukončení studia. Další rok následoval strmější propad, a i v roce 2008, kdy začala ekonomická krize, je zaznamenán propad o 0,9 % ve srovnání s předešlým rokem, byl zvýšen počet pracovních míst. S příchodem ekonomické krize míra nezaměstnanosti začala narůstat.

Tabulka 5: Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR v letech 2009-2012

		2009	2010	2011	2012
HDP reálný	%	-4,8	2,3	1,8	-0,8
Míra inflace	%	1,0	1,5	1,9	3,3
Obecná míra nezaměstnanosti	%	6,7	7,3	6,7	7,0

Vlastní zpracování dle ČSÚ

Po vypuknutí krize se tempo růstu HDP v roce 2009 dostalo dokonce do záporných hodnot, což bylo způsobeno především poklesem odbytu na trzích v zahraničí. Jednalo se o největší pokles v historii České republiky. Díky růstu poptávky po dopravních prostředcích a strojírenského průmyslu se tempo růstu tohoto ukazatele za rok 2010 zvýšil

o 2,3 %. Následně se hodnota ocitla opět v záporné hodnotě, i když už ne tak hluboké, z důvodu poklesu objemu daní z produktů.

Vlivem snižování cen v dopravě v roce 2009 dosahovala míra inflace pouze 1 %. Dále je do roku 2011 zaznamenán mírný nárůst způsobený růstem cen v oblasti dopravy a bydlení. Roku 2012 nastal strmější růst, oproti předešlému roku vzrostla o 1,4 %, což nastalo vlivem růstu potravin a nákladů na bydlení. Česká národní banka dokázala svými nástroji udržet inflaci na relativně dobré úrovni na předem stanovených hodnotách.

Vývoj míry nezaměstnanosti byl mezi lety 2009-2012 nestabilní. Pokles počtu osob v pozici zaměstnanců mělo za následek i celkový pokles zaměstnanosti v roce 2009. Roky 2009 a 2011 vykazují stejnou hodnotu. V roce 2010 byla tato míra ještě vyšší, protože ekonomika začala pomalu růst a trh práce reaguje na tyto změny se zpožděním. Zvýšil se počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo. Od roku 2011 začala mírně růst nabídka pracovních míst a došlo i ke zvýšení počtu podnikatelů.

Tabulka 6: Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR v letech 2013-2016

		2013	2014	2015	2016
HDP reálný	%	-0,5	2,7	5,3	2,6
Míra inflace	%	1,4	0,4	0,3	0,7
Obecná míra nezaměstnanosti	%	7,0	6,1	5,0	4,0

Vlastní zpracování dle ČSÚ

I přes nárůst exportu zůstává tempo růstu HDP v roce 2013 stále v záporných hodnotách. Následující rok je zaznamenán nárůst o 3,2 % oproti roku předešlému, a to především díky zahraničnímu obchodu. Příčinou růstu naší ekonomiky v roce 2015 byla především domácí poptávka, dosahuje až 5,3 %. Výrazně pozitivní vliv na vývoj ekonomiky měl v toto období automobilový průmysl.

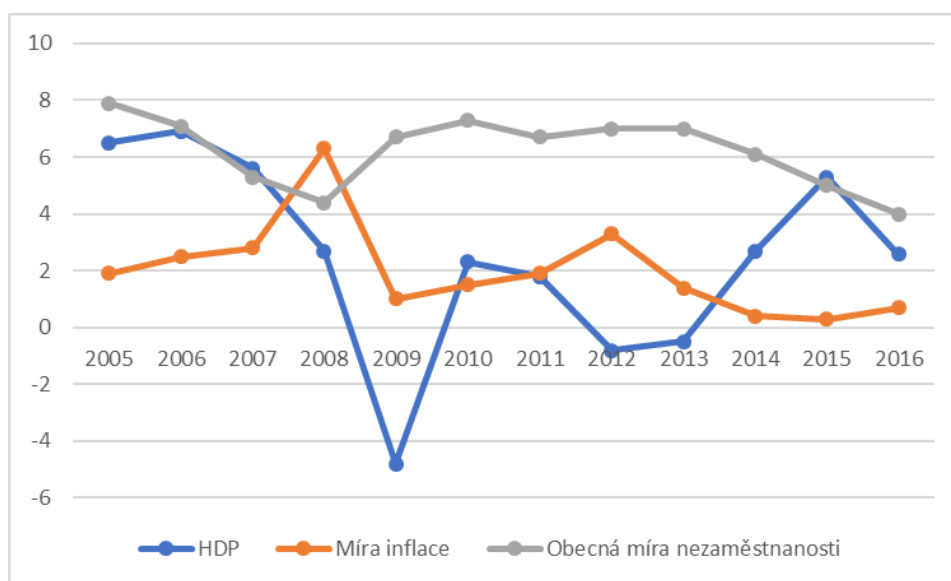
Oproti předešlým letem následuje klesající tendence inflace až do roku 2015. Hlavní příčinou poklesu v roce 2013 byl pokles cen v oddílech pošty a telekomunikace. Pokles této míry následující rok o celé 1 % ovlivnilo snížení cen za elektřinu a zemní plyn. Mezi

roky 2014 a 2015 je rozdíl pouze v 0,1 %. Roku 2016 ovlivnily nárůst míry inflace ceny alkoholických nápojů a tabáku.

Hodnoty obecné míry nezaměstnanosti byly v letech 2012 a 2013 totožné. Následně se situace zlepšovala, k tomu přispěly mimo jiné i např. rekvalifikační kurzy. V roce 2014 byla nejpříznivější situace v dubnu, a to díky dobrému monitoringu volných pracovních míst. Ke zlepšování této míry v následujících letech přispívala tvorba nových pracovních míst v oblasti veřejně prospěšných prací a společensky účelných pracovních míst, dále i příspěvky zaměstnavatelům na vzdělávání. V roce 2015 nastala situace, kdy nezaměstnanost klesala a počet nabízených pracovních míst rostl, protože v některých oborech bylo obtížné najít vhodné uchazeče. Tento problém trval i následující období, přičemž se především jednalo o technické obory.

Graf 2 znázorňuje vývoj makroekonomických ukazatelů v ČR, konkrétně HDP, míru inflace a obecnou míru nezaměstnanosti, v letech 2005-2016.

Graf 2: Vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR v letech 2005-2016

Vlastní zpracování dle Tabulek 4-6

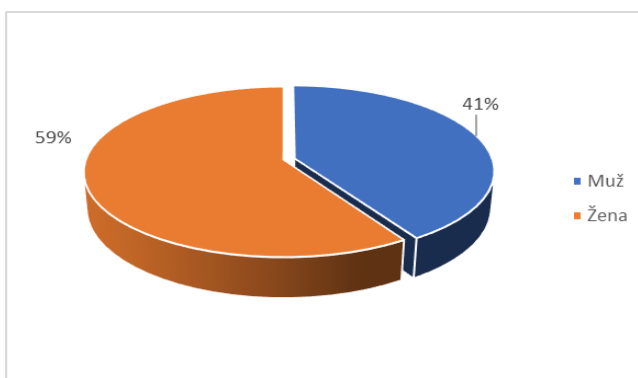
4.3 Dotazníkové šetření

V této části práce jsou vyhodnoceny výsledky dotazníkového šetření. Dotazník byl složen z deseti otázek a týkal se znalosti Ekonomické krize v roce 2008 občanů České republiky. Dotazník měl elektronickou formu a byl šířen především prostřednictvím

sociálních sítí. Dotazníkové šetření proběhlo v období od 11. 2. 2018 do 18. 2. 2018. Výsledky představují odpovědi náhodného výběru respondentů, zodpovědělo jej celkem 100 osob ze všech krajů České republiky. Data jsou pro přehlednost zpracována do grafů. Podrobněji je metoda sběru dat vysvětlena v kapitole 2.2 této práce. Vybrané otázky jsou uvedeny v Příloze 1.

Rozdělení respondentů dle pohlaví znázorňuje Graf 3. Vyplnilo jej 59 % žen a 41 % mužů.

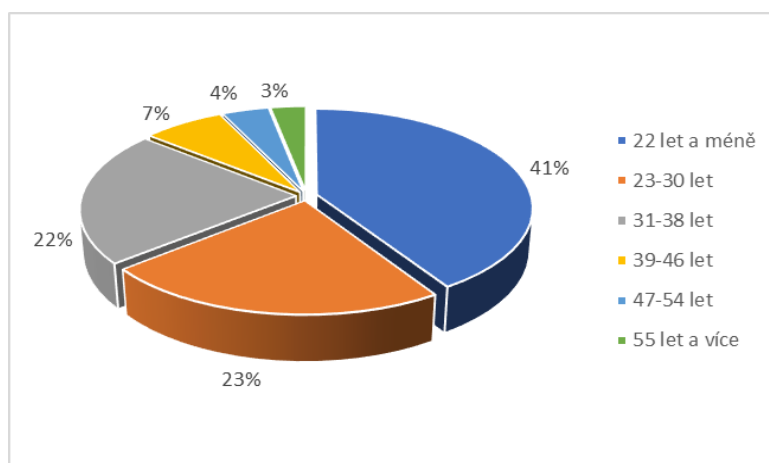
Graf 3: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Věkové kategorie respondentů vyobrazuje Graf 4. Nejvíce dotazník zodpověděli lidé ve věku 22 let a mladší, což může být ovlivněno tím, že dotazník byl šířen pouze elektronicky. Kategorie 23-30 let a 31-38 let jsou téměř vyrovnané a zastoupení vyšších věkových kategorií bylo výrazně slabší.

Graf 4: Věková kategorie respondentů

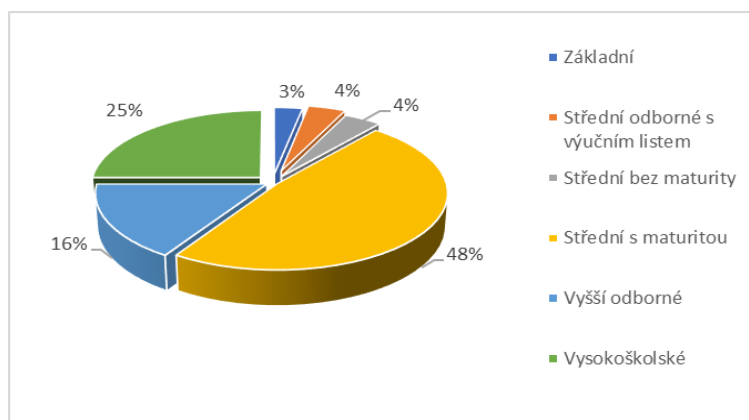

Zdroj: vlastní zpracování

Téměř polovina respondentů má nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské s maturitou. To může být způsobeno tím, že dotazník byl šířen především prostřednictvím sociálních sítí a byl z velké části vyplněn studenty z mého ročníku. Čtvrtinové zastoupení tvoří lidé s dokončeným vysokoškolským vzděláním a 16 % tvoří absolventi vyšších odborných škol. Střední odborné vzdělání s výučním listem a střední vzdělání bez maturity zastupují respondenti po 4 % a se základním vzděláním pouze 3 %.

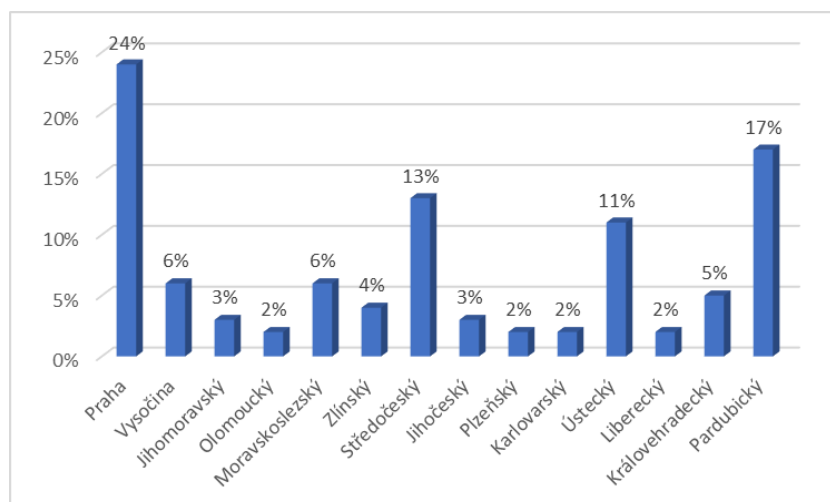
Graf 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Necelá čtvrtina respondentů pochází z Prahy, dále je nejvíce zastoupen kraj Pardubický-z něho pochází 17 % respondentů, počet z kraje Středočeského a Ústeckého je téměř vyrovnaný, další hodnoty zastoupení krajů jsou na úrovni 6 % či méně.

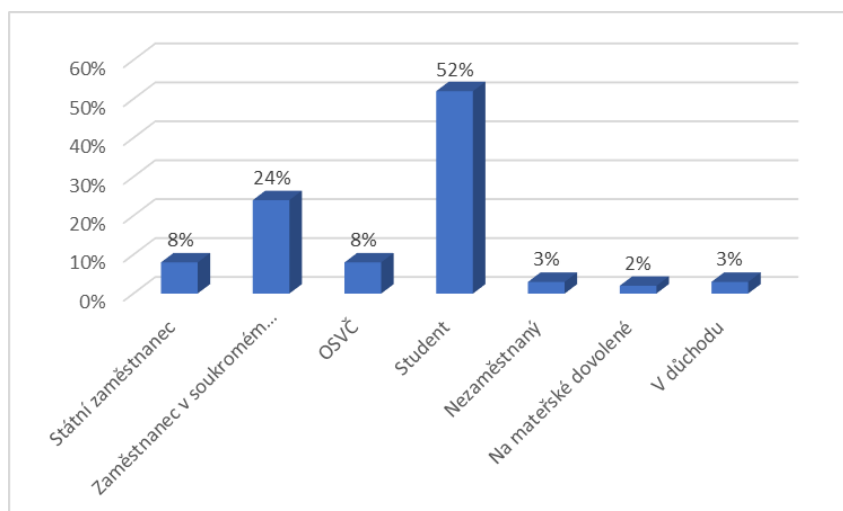
Graf 6: Kraje, ze kterých respondenti pocházejí

Zdroj: vlastní zpracování

Zaměstnání respondentů zorbazuje Graf 7. Více jak polovina dotázaných byli studenti, což může být ovlivněno šířením dotazníku na sociálních sítích. Dále mají největší zastoupení zaměstnanci v soukromém sektoru, ti tvoří 24 %. Počet státních zaměstnanců a OSVČ je totožný stejně jako počet nezaměstnaných a v důchodu. Na mateřské dovolené jsou pouze 2 % z respondentů.

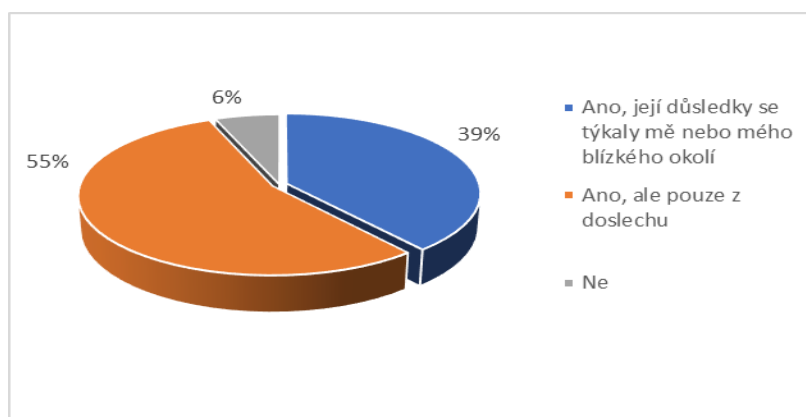
Graf 7: Zaměstnání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku, zda mají povědomí, že v naší republice tato ekonomická krize proběhla, odpovědělo 55 % respondentů, že ano, ale pouze z doslechu. Důsledky zasáhlo přímo respondenty či jejich blízké okolí o něco méně, konkrétně 39 % lidí, a pouhých 6 % dotázaných odpovědělo, že povědomí o proběhnutí krize u nás nemají. Lidé ve věku 22 let a méně mají dle zastoupení 14 respondenty z celkového počtu 100 dotázaných o ekonomické krizi dvojnásobně vyšší povědomí a důsledky zasáhly přímo je nebo jejich blízké v porovnání s lidmi ve věku 39 let a více. Co se týče nejvyššího dosaženého vzdělání, největší povědomí o proběhnutí krize, přičemž důsledky zasáhly přímo je nebo jejich blízké, mají absolventi středních škol s maturitou a těsně za nimi absolventi vysokých škol.

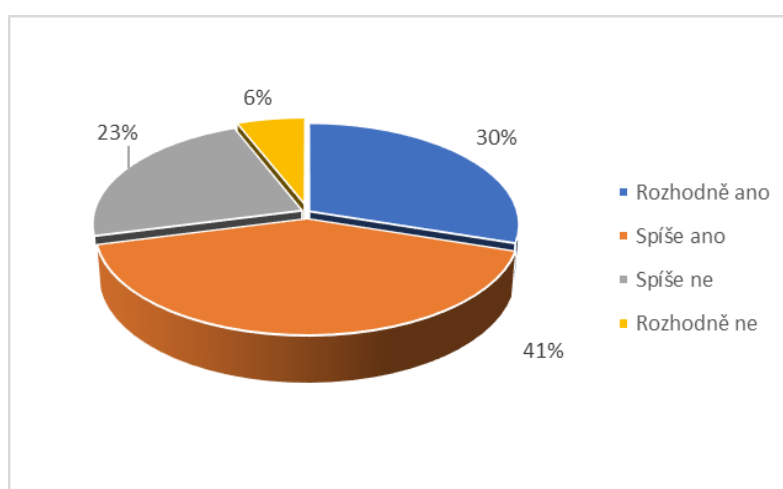
Graf 8: Povědomí respondentů o ekonomické krizi

Zdroj: vlastní zpracování

Následující graf zobrazuje, jak velký počet dotázaných zaznamenal příchod této krize do České republiky. Přičemž 41 % z nich odpovědělo: spíše ano, 30 % reagoval, že: rozhodně ano. 23 % zastoupených příchod krize spíše nezaznamenal a 6 % lidí nezaznamenal příchod krize vůbec. Nejvíce lidí, kteří příchod krize do ČR spíše zaznamenali, jsou z věkové kategorie 31-38 let, jejichž zastoupení činí 13 % ze všech dotazovaných. Studenti v zastoupení 15 % a zaměstnanci v soukromém sektoru v 12 % ze všech respondentů rozhodně zaznamenali příchod krize do ČR.

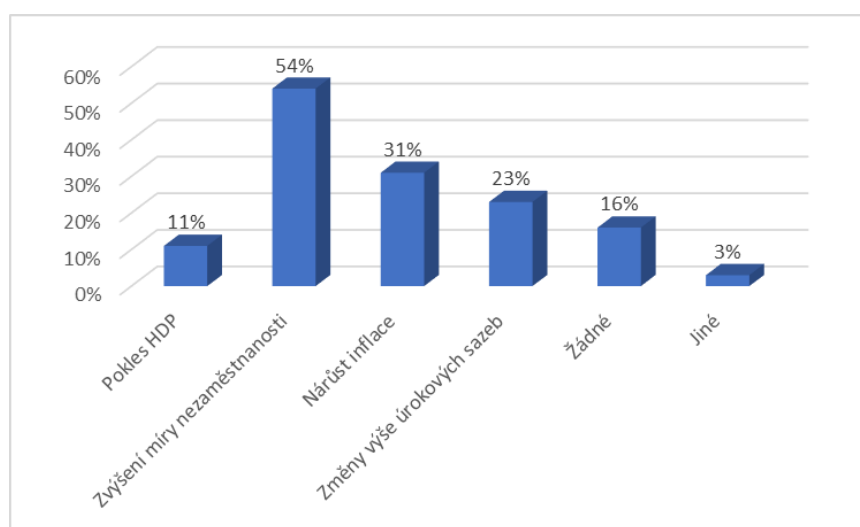
Graf 9: Zaznamenání příchodu ekonomické krize respondentů do ČR

Zdroj: vlastní zpracování

Změny, které s ekonomickou krizí přišly, upozorovali dotázaní v tomto zastoupení: 54 % zaznamenalo zvýšení míry nezaměstnanosti, dále 31 % nárůst inflace, 23 % změny výše úrokových sazeb a 11 % pokles HDP. Žádné změny nezpozorovalo 16 % respondentů a 3 % uvedli jiné změny, a to konkrétně: růst státního dluhu či nízký odbyt. O zvýšení míry nezaměstnanosti vědí nejvíce studenti a zaměstnanci v soukromém sektoru, dle dotazovaných jich je dohromady 46 % z celkového počtu respondentů. Zvýšení míry nezaměstnanosti zaznamenalo 26 % lidí ve věku 22 let a méně a 12 % lidí ve věku 23-30 let.

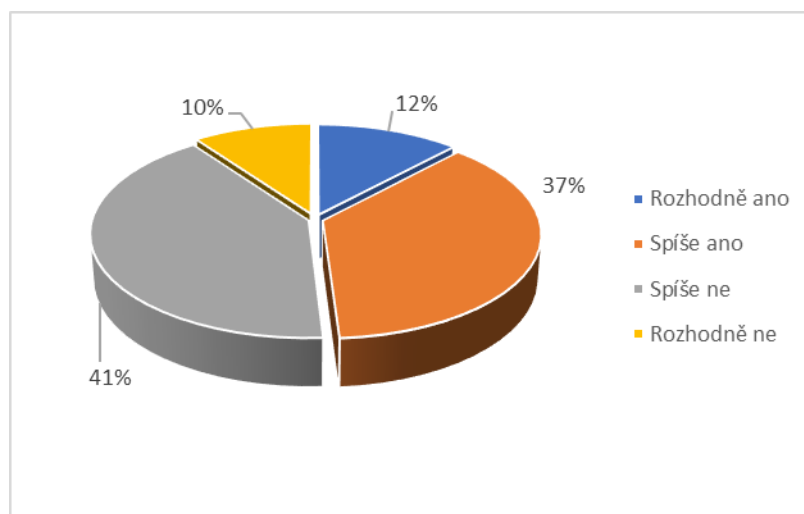
Graf 10: Zpozorované změny respondentů po příchodu ekonomické krize

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 11 ukazuje, v jaké míře byli respondenti ekonomickou krizí zasaženi. 41 % z nich zasaženi spíše nebyli, 37 % spíše byli, 12 % rozhodně byli a 10 % nebyli zasaženi vůbec. 29 % studentů a pouze 6 % zaměstnanců v soukromém sektoru spíše nebyli krizí zasaženi. Oproti tomu 12 % studentů a 13 % zaměstnanců v soukromém sektoru spíše zasaženi byli.

Graf 11: Míra zasažení respondentů ekonomickou krizí

Zdroj: vlastní zpracování

Poslední, desátá, otázka byla nepovinná a otevřená, kdyby dotázaní chtěli k tomuto tématu cokoliv dodat. Tato otázka byla vyplněna 4 % respondentů a všichni uvedli, že někdo z jejich rodinných příslušníků musel zavřít svou živnost.

5 Zhodnocení výsledků

Příčiny světové ekonomické krize v roce 2008 sahají daleko do minulosti. Stanovit přesné datum vzniku je prakticky nemožné. Tuto krizi globálního charakteru vyvolala hypoteční krize, která byla zapříčiněná rizikovými hypotečními úvěry. Tyto úvěry byly poskytovány i klientům se špatnou úvěrovou minulostí. Hypotéku tedy mohli dostat i chudobní občané, kteří posléze přestali být schopni své hypotéky splácet. Došlo k růstu úrokových sazeb. To vedlo k nárůstu počtu zpožděných plateb i nesplacených hypoték. Domy propadaly bankám. Došlo k pádu banky Lehman Brothers, ve které ale měly peníze i evropské banky, takže finanční problémy pronikly do světa.

Česká republika vstoupila do Evropské unie v roce 2004 a je malou otevřenou ekonomikou, dopady krize se jí tedy nevyhnuly, i když do té doby poměrně prosperovala. Naše republika je velmi závislá na exportu. Vstupem do EU byla získána řada výhod, jako volný pohyb osob, zboží, práce i služeb, možnost čerpání dotací z evropských fondů apod. Existují ale samozřejmě i negativa, protože vazba České republiky na státy Evropské unie je silná. Významný podíl na HDP tvoří tržby za vyvážené zboží. S příchodem ekonomické krize klesla poptávka po českém vyprodukovaném zboží i službách. Došlo tedy ke snížení výroby, což vedlo k poklesu pracovních míst směřující ke zvýšení nezaměstnanosti.

V této práci byly analyzovány důsledky finanční krize pomocí vybraných makroekonomických ukazatelů. Z důvodu omezeného rozsahu práce byly vybrány tyto ukazatele: HDP, inflace a nezaměstnanost, protože je lze dobře porovnat a kvantifikovat. Tato analýza byla vyhodnocena mezi lety 2005-2016, zabývá se i předkrizovým obdobím z důvodu objasnění situace před nástupem krize. Hrubý domácí produkt měl ve Spojených státech amerických klesající trend ještě před nástupem krize, v roce 2009 dosáhl rekordně nejnižší úrovně. Následně začal postupně narůstat, a i přes výkyvy se pod hranici nuly již nedostal. Míra inflace dosáhla svého maxima v roce 2008 a nadcházející rok se ocitla v záporných hodnotách. Počet nezaměstnaných v roce 2010 směřoval téměř k 15 mil. občanů, následující roky docházelo ke klesající tendenci. V České republice dosáhl HDP nejnižší hodnoty v roce 2009 a v časové řadě, kterou se tato práce zabývá, dochází ke značnému kolísání. Míra inflace v roce 2008 dosáhla 6,3 %, následující rok výrazně poklesla a dále je tento ukazatel dosti proměnlivý. Obecná míra nezaměstnanosti měla

klesající trend do počátku krize, do roku 2013 se držela na poměrně stálé hodnotě a dále docházelo k poklesu.

Součástí této práce bylo zároveň dotazníkové šetření. Prostřednictvím něho byla zjišťována znalost lidí ekonomické krize a osobní zkušenosti s ní spojené. Dotazník obsahoval deset otázek a celkem jej vyplnilo sto respondentů. Prvních pět otázek mělo identifikační charakter, díky nim bylo umožněno rozřídění dotázaných do kategorií. Zbývající otázky se týkaly problematiky ekonomické krize. Dotazník vyplnilo 59 % žen a 41 % mužů. Ve věku 22 let a méně bylo 41 % respondentů, v rozmezí 23-30 let 23 %, dále mezi 31-38 roky bylo 22 % a další věkové kategorie byly zastoupeny 7 % či méně. Téměř polovina dotázaných jsou absolventy středních škol s maturitou, čtvrtinové zastoupení mají vysokoškolští absolventi, 16 % dosahují respondenti s vyšším odborným vzděláním, další úrovně vzdělání dosahují 4 % nebo méně. Necelá čtvrtina dotázaných pochází z Prahy, dále 17 % z Pardubického kraje, počet respondentů ze Středočeského a Ústeckého kraje je téměř totožný, zastoupení v dalších krajích dosahuje maximálně 6 %. Nadpoloviční většinu dotázaných tvořili studenti, dále zaměstnanci v soukromém sektoru tvořili 24 %, státní zaměstnanci a OSVČ dosáhly 8 %, další dosahovali 3 nebo 2 %. Více jak polovina respondentů má povědomí o proběhnutí krize pouze z doslechu, 39 % se důsledky týkaly osobně či jejich blízkého okolí. Lidé ve věku 22 let a méně mají dvakrát větší povědomí oproti lidem ve věku 39 let a více. Největší povědomí o proběhnutí krize mají absolventi středních škol s maturitou a vysokých škol. Příchod této krize do ČR spíše zaznamenalo 41 % dotázaných, rozhodně zaznamenalo 30 %, spíše nezaznamenalo 23 % a rozhodně nezaznamenalo 6 %. Lidé, kteří příchod krize spíše zaznamenali, jsou převážně ve věku 31-38 let, a kteří příchod rozhodně zaznamenali, jsou z největší části studenti či zaměstnanci v soukromém sektoru. Nejčastější zpozorovanou změnou bylo zvýšení míry nezaměstnanosti v zastoupení 54 % respondentů, dále významně postřehli změny úrokových sazeb či pokles HDP. Změnu míry nezaměstnanosti nejvíce zpozorovali především studenti a zaměstnanci v soukromém sektoru. 41 % dotázaných důsledky této krize osobně spíše nezasáhly a 37 % spíše zasáhly, z toho celkem 35 % studentů a zaměstnanců v soukromém sektoru spíše zasažení nebyli a celkem 25 % lidí se stejným sociálním statusem spíše zasažení byli. Poslední otázka byla nepovinná a otevřená, respondenti mohli k tomuto tématu cokoliv doplnit. Byla vyplněna 4 % respondentů, přičemž všichni napsali, že jejich rodinný příslušník byl nucen zavřít živnost.

6 Závěr

Tato práce vymezila základní teoretická východiska spojená s tematikou ekonomická krize. Konkrétně se jednalo o vysvětlení pojmu finanční krize a její dělení, dále významné historické ekonomické krize, hospodářský cyklus, charakteristika makroekonomických ukazatelů, průběh ekonomické krize v roce 2008 v USA i ČR, protikrizová opatření a vyhlídky do budoucna. Jednalo se o krizi globálního charakteru, postupně kvůli provázanosti všech ekonomik zasáhla téměř všechny státy světa, včetně České republiky.

Cílem této práce bylo analyzovat příčiny vzniku a důsledky ekonomické krize v roce 2008 v České republice i Spojených státech amerických, dále identifikovat protikrizová opatření a zjistit znalost občanů o této krizi, jejích důsledcích a osobních zkušenostech. Rozboru příčin a identifikace protikrizových opatření bylo docíleno studiem literatury, důsledky byly analyzovány vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů v letech 2005-2016 a zjištění znalosti lidí o této krizi bylo dosaženo prostřednictvím dotazníkového šetření.

Spojené státy americké patří bezesporu k největším hospodářským velmocím. Na počátku této ekonomické krize stála Americká hypoteční krize. Na trzích se vyskytly rizikové hypoteční úvěry, úrokové sazby byly sníženy na velmi nízkou úroveň, hypoteční úvěr mohl tedy dostat i méně bonitní občan. Plovoucí úrokové sazby ale byly posléze zvýšeny, což dospělo k nezvládnutí klientů splácet své úvěry včas. Česká republika byla zasažena, protože je otevřenou ekonomikou, která je velmi závislá na exportu.

Důsledky krize lze ukázat i na jiných faktorech, např. dalších makroekonomických ukazatelích, finančním sektoru, počtu zkrachovalých bank či firem, realitním trhu apod., ale z důvodu omezeného rozsahu této práce byly pro analýzu důsledků vybrány makroekonomické ukazatele (HDP, inflace, nezaměstnanost), z důvodu jejich dobré porovnatelnosti a kvantifikovatelnosti. Rozbor důsledků byl proveden na časové řadě 2005-2016. V USA dosahovalo HDP nejvyšší hodnoty v roce 2005, což bylo ovlivněno trhem s bydlením, a nejnižší roku 2009. Míra inflace byla nejvyšší v roce 2008, z důvodu rostoucích cen pohonných hmot, a nejnižší roku 2009 vlivem volné kapacity na trhu práce. Počet nezaměstnaných bylo nejméně v roce 2006 a nejvíce roku 2010, protože došlo ke snížení nabídky pracovních sil vlivem poklesu tržeb ve firmách. V ČR se HDP vyšplhal na nejvyšší hodnotu v roce 2006, příčinou byl nárůst domácích investic a exportu,

a nejnižší roku 2009 vlivem poklesu odbytu na zahraničních trzích. Míra inflace byla nejvyšší v roce 2008 a nejnižší v roce 2015 z důvodu poklesu cen v oddíle pošty a telekomunikace. Obecná míra nezaměstnanosti byla zaznamenána nejmenší v roce 2016, přičemž toto období je spojováno s nedostatkem schopných lidí v technických oborech, a nejvyšší roku 2005.

Prostřednictvím dotazníkového šetření byla zjišťována znalost a osobní zkušenosti této ekonomické krize. Povědomí o proběhnutí krize má dvakrát více lidí ve věku 22 let a méně oproti lidem ve věku 39 a více. Zároveň největší povědomí o její proběhnutí mají absolventi středních škol s maturitou a vysokých škol. Příchod této krize do České republiky spíše zaznamenali lidé ve věku 31-38 let a rozhodně zaznamenali studenti a zaměstnanci v soukromém sektoru. Nejčastější zpozorovanou změnou bylo zvýšení nezaměstnanosti, přičemž téměř polovina lidí jsou studenti či zaměstnanci v soukromém sektoru a více jak čtvrtinu tvoří lidé ve věku 22 let a méně. Čtvrtina studentů a zaměstnanců v soukromém sektoru byli krizí spíše zasaženi a o něco více spíše zasaženi nebyli.

Důležitá je důvěra ve finanční sektor a regulace poskytovaných úvěrů. Dále je zapotřebí zabránit přehřívání ekonomiky, protože jejímu nadměrnému růstu nejsou občané často schopni přizpůsobit se dostatečně rychle. Základem je striktnější dohled nad nabídkou peněz a bankami a ponaučení z předchozích krizí.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje:

BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; STARÁ, Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.

CZESANÝ, Slavoj. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2012. 236 s. ISBN 978-80-245-1863-3.

DVOŘÁK, Pavel. *Finanční krize jako globální problém a možnosti jejího vzniku v ČR*. Studie národohospodářského ústavu Josefa Hlávky, 2004. 160 s. ISBN 80-86729-09-5.

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.

FOSTER, John B.; MAGDOFF, Fred. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Všeň: Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-902831-1-4.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. Expert. ISBN 978-80-271-0251-8.

KOVANDA, Lukáš. *Příběh dokonalé bouře a hovory (nejen) s laureáty Nobelovy ceny o finanční krizi*. 1. vydání. Praha: Mediacop, 2010. 112 s. ISBN 978-80-254-6403-8

KRUGMAN, Paul R. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2009. 168 s. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-984-3.

SOROS, George. *Nové paradigma pro finanční trhy: Úvěrová krize 2008 a co dál*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2009. 176 s. ISBN 978-80-7021-997-3.

Internetové zdroje:

Buřinská, B. Pohled do historie: jak začala velká hospodářská krize v roce 1929, 2008. idnes.cz/Finance. http://finance.idnes.cz/pohled-do-historie-jak-zacala-velka-hospodarska-krize-v-roce-1929-p7g-/pujcky.aspx?c=A081022_135219_bank_bab (5. 5. 2017).

Český statistický úřad. Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR, 2011. <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0> (6. 5. 2017).

Český statistický úřad. Hlavní makroekonomické ukazatele, 2018.
https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr (4. 2. 2018).

Dějiny 20. století. Světová hospodářská krize.
<http://dejiny.wz.cz/mezi/bitvy/krize/krize.html> (5. 5. 2017).

Encyklopedie Evropa 2045. Ekonomická krize.
<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=8&tema=172> (6. 5. 2017).

Euractiv. Jak se změnilo ekonomické vládnutí v EU v důsledku krize, 2013.
<http://euractiv.cz/clanky/cr-a-evropsky-semester/jak-se-zmenilo-ekonomicke-vladnuti-v-eu-v-dusledku-krize-010852/> (30. 12. 2017).

Eurozprávy. Svět se řítí do nové katastrofy. Čeká nás další hluboká krize, 2017.
<http://ekonomika.eurozpravy.cz/svet/191795-svet-se-riti-do-nove-katastrofy-ceka-nas-dalsi-hluboka-krize/> (11. 2. 2018).

Evropská centrální banka. Proč jsou důležité stabilní ceny, 2017.
<https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/stableprices.cs.html> (14. 11. 2017).

Fannie Mae. About Us. <http://www.fanniemae.com/portal/about-fm/about.html> (20. 4. 2017).

Freddie Mae. Our Business. <http://www.freddiemac.com/about/business/> (20. 4. 2017).

Gola, P. Jak změnila finanční krize ekonomiku zemí G20, 2009. Finexpert.
<https://finexpert.e15.cz/jak-zmenila-financni-krize-ekonomiku-zemi-g20> (10. 1. 2018).

Hospodářské noviny. Přehledně: Která odvětví české ekonomiky zasáhla krize nejvíce, 2009. http://ihned.cz/c3-38251010-000000_d-prehledne-ktera- (6. 5. 2017).

Janda, J. Finanční krize: vznik, vývoj a předpovědi, 2008. měsíc.cz.
<https://www.mesec.cz/clanky/financni-krize-vznik-vyvoj-a-predpovedi/> (6. 5. 2017).

Kristen, V. Příští ekonomická krize bude mnohem hlubší. Výbušninu máme, ale roznětka překvapí, 2017. Info. <http://www.info.cz/byznys/kysilka-pristi-ekonomicka-krize-bude-mnohem-hlubsi-vybusninu-mame-ale-roznetka-prekvapi-14875.html> (11. 2. 2018).

Pololánik, L. Finanční krize – jak to začalo, 2008. Finance.
<http://www.finance.cz/zpravy/finance/195113-financni-krize-jak-to-zacalo/> (20. 4. 2017).

Řežábek, P. Dopady finanční krize na podnikání v České republice, 2009. Česká národní banka.
http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20090317_caki.pdf (30. 12. 2017).

Singer, M. Česká ekonomika a krize, 2009. Česká národní banka.
https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20091218_ing.pdf (3. 2. 2018).

Singer, M. Finanční krize: příčiny a možné dopady na českou ekonomiku, 2008. Česká národní banka.
http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/Singer_20081029_Appia.pdf (6. 5. 2017).

Singer, M. Hospodářská krize a česká ekonomika, 2010. Česká národní banka.
http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100614_vse.pdf (6. 5. 2017).

Statista. Annual inflation rate in the United States from 1990 to 2017, 2018.
<https://www.statista.com/statistics/191077/inflation-rate-in-the-usa-since-1990/> (3. 2. 2018).

Statista. Number of unemployed persons in the United States from 1990 to 2017 in millions, 2018. <https://www.statista.com/statistics/193254/unemployment-level-in-the-us-since-1990/> (3. 2. 2018).

Statista. Real GDP growth of the United States from 1990 to 2017, 2018.
<https://www.statista.com/statistics/188165/annual-gdp-growth-of-the-united-states-since-1990/> (3. 2. 2018).

8 Přílohy

Příloha 1: Dotazník

Dobrý den,

věnujte prosím Váš čas pro vyplnění následujícího krátkého dotazníku. Dotazník se zabývá otázkami směřujícími na ekonomickou krizi v roce 2008 a bude podkladem pro praktickou část mé bakalářské práce. Jmenuji se Veronika Pravdová a jsem studentkou třetího ročníku Provozně ekonomické fakulty ČZU v Praze. Děkuji za vyplnění.

1. Jakého jste pohlaví?
  - a) Muž
  - b) Žena

2. Jaký je Váš věk?
  - a) 22 let a méně
  - b) 23-30 let
  - c) 31-38 let
  - d) 39-46 let
  - e) 47-54 let
  - f) 55 let a více

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:
  - a) Základní
  - b) Střední odborné s výučním listem
  - c) Střední bez maturity
  - d) Střední s maturitou
  - e) Vyšší odborné
  - f) Vysokoškolské

4. Z jakého kraje pocházíte:
  - a) Praha
  - b) Středočeský
  - c) Jihočeský
  - d) Plzeňský
  - e) Karlovarský
  - f) Ústecký
  - g) Liberecký
  - h) Královehradecký
  - i) Pardubický
  - j) Vysočina

- k) Jihomoravský
- l) Olomoucký
- m) Moravskoslezský
- n) Zlínský

5. Vaše zaměstnání:

- a) Státní zaměstnanec
- b) Zaměstnanec v soukromém sektoru
- c) OSVČ
- d) Student
- e) Nezaměstnaný
- f) Na mateřské dovolené
- g) V důchodu

6. Máte povědomí, že v České republice ekonomická krize proběhla?

- a) Ano, její důsledky se týkaly mě nebo mého blízkého okolí
- b) Ano, ale pouze z doslechu
- c) Ne

7. Zaznamenali jste příchod této krize do ČR?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

8. Jaké změny jste po příchodu této krize zpozorovali?

- a) Pokles HDP
- b) Zvýšení míry nezaměstnanosti
- c) Nárůst inflace
- d) Změny výše úrokových sazeb
- e) Žádné
- f) Jiné...

9. Zasáhly Vás důsledky této krize osobně?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

10. Chcete-li cokoli k tomuto tématu dodat, napište: